1854. EEN EN DERTIGSTE JAARGANG. N°. 68.

PROVINCIALE DRENTSCHE EN ASSER COURANT.

De uitgave dezer COURANT geschiedt op **Woensdag** en **Zaturdag**. De prijs is per *drie maanden* te Assen *f* 1.60, buiten Assen franco per post *f* 1,75.

ZATURDAG 26 AUGUSTUS.

De prijs der Advertentien is van 1 tot 5 regels **75** cent en voor elken regel meer **10** cent, behalve 35 cent zegelregt.

Bij deze Courant wordt een BIJBLAD gratis uitgegeven.

De COMMISSARIS DES KONINGS, Voorzitter van het Collegie van Gedeputeerde Staten van Drenthe,

Brengt hiermede namens dat Collegie ter kennis van de belanghebbenden, dat tot nader order op de vastgestelde schutdagen, zijnde Dingsdag en Vrijdag van elke week, op de Drentsche Hoofdvaart, tot eene diepte van 88 duim (3 voet) zal mogen worden opgeschut, en dat tot eene diepte van 102 El (3½ voet) zal mogen worden afgevaren; blijvende overigens de bekendmaking van heeren Gedeputeerde Staten voornoemd in dato 16 der loopende maand in haar geheel.

ASSEN, 25 Augustus 1854.

De Commissaris des Konings, Voorzitter voornd.,
DE VOS VAN STEENWIJK.

Het meenen ter bee voor minvermogenden en het bewijzen van nabuurdiensten met wagen en paarden.

In onze nummers van 13 en 17 Mei j.l. betoogden wij, dat het van zijde der administratie van de belastingen onbillijk was en streed zoowel tegen de bedoeling van den wetgever, als tegen het begrip van menschlievendheid, om te vorderen, dat een landman, die geheel gratis voor een behoeftig dorpsgenoot brand, rogge, etc. ter bee mende, of met wagen en paard, mede geheel gratis, zijne buren hielp verhuizen, zijne paarden in de 5e klasse voor de personeele belasting moest aangeven of wel patent nemen.

Wij gaven daarbij tevens den raad, zich ter dezer zake tot den Koning te wenden, van wiens regtvaardigheid, wanneer HDe. goed was ingelicht, men mogt verwachten, dat zoodanige onbillijke, onwettige en onmenschlievende vordering zou worden opgeheven.

De Raad der gemeente Norg heeft zulks gedaan, en zich daardoor bij de ingezetenen niet alleen van die gemeente, maar zelfs van geheel Drenthe verdienstelijk gemaakt. De Raad is zelfs nog verder gegaan en heeft aan de Prov. Staten van Drenthe verzocht, om deszelfs adres bij de Hooge Regering te ondersteunen.

De Provinciale Staten hebben dit bij een krachtig adres gedaan, en daarin naar den wensch van geheel Drenthe gehandeld.

Een en ander heeft het verblijdende gevolg gehad, dat de ambtenaren der belastingen in deze Provincie zijn aangeschreven, om voortaan de landlieden vrij en ongehinderd ter bee voor minvermogenden en naburen te laten mennen.

Wij verheugen ons zeer in dit gevolg, en het bewijst, dat wij niet te veel vertrouwen stelden in het gevoel van regtvaardigheid en menschlievendheid, dat onzen geëerbiedigden Koning bezielt, en dat ook de tegenwoordige Minister van Financien, die zekerlijk over dit punt heeft geadviseerd, van deze beide deugden doordrongen is.

Eene waarschuwing moeten wij hier nog voor onze landlieden bijvoegen, zij is deze: *maakt van de verkregene vergunning geen misbruik!* Zeer ligt kan deze vergunning aanleiding geven tot het ontduiken van wettig verschuldigde belastingen. Toont, dat de vrees, welke daarvoor bestaat, ongegrond is. Zoo zulks desniettemin geschiedt, dan hopen wij, dat de overtreder strengelijk zal worden gestraft.

Desertie van leden der Tweede Kamer.

In onderscheidene dagbladen en speciaal ook in den *N. Nederlander* heeft men aan de leden der tegenwoordige Tweede Kamer van de Staten Generaal verweten, dat dezelve, voor de sluiting, in zoo grooten getale de residentie hebben verlaten, dat de aan de orde gestelde werkzaamheden niet konden afgedaan worden en deze zitting is geëindigd uit gebrek aan leden, om dezelve voort te zetten; wij beamen dat verwijt; die het mandaat van volksvertegenwoordiger aanneemt, en daardoor de behartiging van zulke hoogstgewigtige belangen op zich laadt, moet zich ook getroosten, om aan die belangen den vereischten tijd ten offer te brengen. Men maakt ons de opmerking, dat vooral die leden te beschuldigen zijn, die in de voorlaatste vergadering nog tegenwoordig waren, en toen konden opmerken, dat het getal leden reeds zoo gering was, dat, gingen zij weg, er geene zitting meer kon gehouden worden, en die desniettemin zijn vertrokken, zoodat zij het eindelijk zijn, die de deuren der vergaderzaal hebben doen sluiten. Wij vinden deze opmerking juist, evenzeer als die, dat het van belang is, dat de kiezers weten, welke de leden zijn, die zich aan dusdanige desertie hebben schuldig gemaakt, wetende, dat zij daardoor de werkzaamheden der kamer deden ophouden. Om, zooveel in ons is, de kennis daarvan bij de kiezers te verspreiden, willen wij de namen dezer leden hier vermelden: het zijn, naar men ons mededeelt, de heeren *Zylker*, *Reinders*, *Westerhof*, *ten Cate* en *Sander*.

OVERZIGT DER BELANGRIJKSTE GEBEURTENISSEN.

24 Aug.

De Spaansche Regering heeft een eereteeken ingesteld voor hen, die op 17, 18 en 19 Julij barricades opwierpen, daarop en daarachter commandeerden en streden. Het opschrift luidt: „aan de verdedigers van de vrijheid in Julij het dankbare Vaderland 1854.

De Koningin-moeder is nog altijd het mikpunt van allerlei beschuldigingen. Men is echter nu zoover gekomen, als mogelijk is, trouwens in een hevig gesteld pamphlet wordt niets minder gezegd, dan dat zij hare zuster, gemalin van den infant Don Francisco da Paula, vader des Konings, heeft *vergiftigd*.

Onderscheidene burgers van Madrid hebben eene bijeenkomst gehouden, waarin zij over 's Lands toestand spraken. *Reactie* was van hun onderhoud het hoofd-onderwerp. Wij hebben voorspeld, dat spoedig dit woord zou worden gehoord, maar *nu* reeds?! Na deze zamenspreking, verzochten zij gehoor bij Espartero, en maakten dezen Magistraats-persoon hunnen wensch bekend, dat hij persoonlijk Catalonie zou bezoeken, wijl daar de ijzeren arm des gewelds heerschte. Hij merkte hierop aan, dat zoodanig verzoek schriftelijk behoorde ingediend te worden, onderstennd door het grootst mogelijk getal onderteekeningen. De Commissie heeft dadelijk een adres ter onderteekening onder het volk doen rondgaan.

Hoeveel collegien hebben zich toch wel belast met het bestuur van 's Lands zaken?

Zoo gaat het altijd in zulke oogenblikken. Ieder wil regeren en niemand geregeerd zijn.

Dezer dagen bood de pers de Regering een diner aan. Espartero was eere-voorzitter.

Ter regterzijde van hem zat de redacteur van *Diario Espagnol*, de generaal San Miguel en de redacteur der *Nacion*. Aan zijne linkerzijde zat de redacteur van den *Clamor Publico*, generaal O'Donnell en de journalist Queseda. De galerijen waren zeer bezet, ook door dames! Espartero bragt den eersten toast uit.

„Mijne Heeren!" zeide Espartero „door het volk geroepen tot verdediging der vrijheid, van de eer en van het Vaderland, welke steeds mijn hart geleid hebben, zal ik aan die beginselen, de beginselen van het Spaansche volk getrouw blijven. Mijne Heeren, ik drink op het heil des Vaderlands, op de eer en op de vrijheid."

Na hem heeft Generaal San Miguel een toast uitgebragt op de pers. „Als oud dagblad-schrijver, als patriarch van het journalisme door het droevige voorregt van den ouderdom, drink ik op de vrije drukpers, op de pers, die geene andere matiging bezit dan zich zelve, het gezond verstand en de openbare opvoeding, op eene instelling, die vernietigd kan worden door boeijen, wetten noch verbanning, omdat de gedachte een uitvloeisel is der godheid, en er geene magt ter wereld bestaat, geene wetten, die haar ter vernietiging kunnen wegmaaijen; en omdat er geene kracht bestaat, geene wetten, die hare alvermogende stem kunnen tot zwijgen brengen."

Na eenige andere toasten, stond de Maarschalk O'Donnell op, en stelde er een in op Dona Isabella II, op den constitutioneelen troon, „den hoofdsteun der tegenwoordige vrijheden," en op het Spaansche volk, welk thema hij met kracht verdedigde, en de nadruk, dien hij er op legde, was niet veel minder dan een verwijt tegen hen, die vóór hem gesproken hadden, dat zij den naam der Koningin, het idée van den troon, niet met hunne andere wenschen verbonden hadden.

Aan deze woorden, die inderdaad niet van beteekenis ontbloot schijnen, heeft men waarschijnlijk de geruchten ontleend omtrent nieuwe oneenigheden tusschen Espartero en O'Donnell.

Het is overal de gewoonte, om den toast aan een souverein alle andere toasten te doen voorafgaan, en aangezien dit hier niet geschied is, zoo kan het niet anders, of men moet in de woorden van O'Donnell een verwijt zien, en de herstelling van een verzuim.

De andere sprekers waren de HH. Ros de Olano, Lujan, Rios Rosas, Gonzales Bravo, Collado, Allende Salazar, en al de Redacteurs. De heer Lujan, Minister van koophandel en openbare werken, heeft een toast gebragt aan de liberale vereeniging; de heer Rios Rosas, aanstaand Gezant te Lissabon, aan de vrijheid der verkiezingen; de heer Pacheco, Minister van buitenlandsche zaken, aan de vereeniging der nationale militie en het leger; de heer Gonzales Bravo heeft gedronken op het heil der jongelingschap, en de heer Romero, oud-redacteur der Nacion, heeft een toast ingesteld op de afschaffing der doodstraf voor staatkundige misdaden, welke van alle kanten werd toegejuicht.

Een toast op de vereeniging van Spanje en Portugal heeft geen opgang gemaakt.

Ziedaar een gastmaal, dat merkwaardig is in onzen tijd, en eene opmerkelijke bladzijde zal beslaan in Spanje's geschiedenis. Wanneer werd er in Spanje, wanneer werd er, in eenig land ter wereld, zulk een maaltijd gehouden? Die toasten en die geestdrift en die verbroedering van het zwaard en de pers, hebben een diepen indruk gemaakt," zegt het Fransche dagblad *la Presse*, maar waarom kan dan in Frankrijk het zwaard niet in de schede blijven en de pers zich niet vrij bewegen? Zijn de Franschen dan in dit opzigt zoo ten achteren in vergelijking van de Spanjaarden?

Maar de Spaansche pers is ook niet zoo geheel tevreden met den loop der zaken, trouwens de *Europa* zegt, dat het eene onbegrijpelijke verblinding of vermetelheid is van het Ministerie, als het aan de Cortes, dat is, aan den wil der Natie, dat is aan de barricade-helden, wil voorschrijven wat zij hebben te regelen — als het buiten discussie stelt het „te zijn of niet te zijn" der dynastie. Dat is eene politieke heiligschennis, waarvoor geene straf te zwaar is. Door eenige punten buiten discussie te stellen — zegt genoemd blad verder — vestigen de dwazen hunne aandacht juist op die punten."

Maar als de meerderheid van hen, die geroepen werden over de dynastie te beslissen, eens politiek onmondig was?

Er zijn, zooals het feestmaal leerde, die de kroonen van Spanje en Portugal op één hoofd — niet dat der Koningin! — wenschen geplaatst te zien, doch dat vindt weinig bijval, althans aan de toast, die daarop aan den bewusten maaltijd doelde, werd door een Portugeschen publicist, die mede aanzat, weinig bijval geschonken. Of is de tijd daartoe welligt nog niet rijp?

Engeland en Frankrijk *schijnen* de zaken in Spanje lijdelijk aan te zien. De Londensche *Globe* echter beweert, dat Spanje alleen te kiezen heeft tusschen de Monarchie en de regeringloosheid.

Spanjaarden kunnen geene republikeinen zijn!

Ook Frankrijk is het in deze kwestie geheel eens met Engeland. Niets is vreemder dan dat.

De Commissie, die de Spaansche schatkist eens ter dege opnam, vond een tekort van 37½ millioen guldens!!

Eene weinig troostrijke ledigheid.

De Koningin durft haar paleis nog niet verlaten, uit vrees, dat de stieren-bevechters-club in hare afwezigheid de Koningin-moeder gevangen zal nemen.

Het ministerie zou het plan hebben, om alle Jezuiten den lande uitte drijven en alle mannenkloosters te sluiten. 't Is echter de vraag, of het dit zal *durven* doen, trouwens de Gezant van Rome heeft reeds gedreigd met zijn vertrek, als men het concordaat schond.

Sedert het oproer, zijn in Spanje ettelijke buitenlandsche bladen verboden, onder anderen de Belgische *Emancipation*, het dagblad der ultramontaansche partij. Hoe opmerkelijk! Op 20 Augustus jl. zou te Madrid ten voordeele van de gekwetsten een stierengevecht plaats hebben. Des morgens zouden er 8 en des avonds 8 stieren worden afgemaakt.

Op 17 Augustus had de hoofdstad weder eene Julij-beweging. Een gedeelte van het souvereine Volk liep de straten door, roepende: *leve de Republiek, die hooger loon geeft. Zonder verhoogd loon, dan leven de barricades!* 't Ministerie is zoo krachtig, dat het aan den schreeuwenden hoop gaf, wat hij verlangde. Daar de eene concessie, zóó verleend, altijd de moeder is van nieuwe eischen, zou het loontarief wel spoedig eene nieuwe verhooging kunnen ondergaan.

Het Koninklijk besluit, dat de Cortes in Spanje bijeengeroept, is een gevolg van den wensch van het geheele Ministerie, een wensch, welks uitvoering aan den Volke is bekend gemaakt.

De eer van dit besluit heeft het Ministerie dus voor zich zelven behouden.

Daarin is te lezen

„Voor de zege der roemrijke nationale beweging werd behaald, verlangde het Volk de bijeenroeping der grondwetgevende Cortes.

„De geschiedenis deed dat verlangen ontstaan.

„In 't begin dezer eeuw redde de Wetgevende Magt Spanje's zelfstandig volksbestaan en de dynastie.

„In 1837 werd de dijnastie ten tweedenmale door haar behouden.

„Ook thans zal zij den Koningstroon schragen en een nieuwe band zijn tusschen troon en volk, tusschen vrijheid en dijnastie, *voorwerpen, die geene vraagpunten kunnen worden en die het Gouvernement niet in twijfel wil laten trekken, door ze in discussie te brengen.*

(Wat de dijnastie deed voor 's Volks belangen, wordt niet der moeite waardig geacht, om er van te spreken.)

„Wat de Wetgevende Magt alzoo was en deed, begreep Hare Majesteit in haar diep inzigt.

(Menig Spanjaard — en vooral de stierenbevechter Puchet — zal dit met een spotachtigen glimlach lezen.)

„Daarom zal de Koningin zich haasten, om haar zegel te hechten aan het programma van het Ministerie en de Wetgevende Magt doen vergaderen, want die Magt zal het vertegenwoordigend bestuur in Spanje *eens en voor altijd* bevestigen.

(Dat is: „het zal leven, zoolang als de eeuwige liefde, gezworen bij rozengeur en maneschijn.")

„De eerste vraag is thans: zullen er eene of twee Kamers zijn? Twee even magtige ligchamen geven ligt aanleiding tot botsingen, thans reeds vooruit te zien. Alleen dus eene bijeenroeping van eene Kamer van Volks-afgevaardigden, evenals in 1812 en 1837.

„De beste der kieswetten, door vroegere Cortes gemaakt, is die van 1837. Zij geeft meerdere uitbreiding aan het kiesregt, meer politieke kleur aan het Parlement en belet het eigenbelang, om groote algemeene belangen te onderdrukken.

„Twee collegiën zullen in leden winnen. Vooreerst: het getal der stem-opnemers, en ten tweede: het getal leden der Wetgevende Magt.

„In deze laatste zal dus ruimte zijn voor alle uitstekende politieke mannen, voor de vertegenwoordiging van allerlei belangen en voor het bepleiten van alle gevoelens.

(Daardoor voorspellen wij een parlementair Babel van het Spaansch parlement. Er zullen gewis komen, met geheel andere belangen, als die, welke de barricade-helden hebben en er zullen wel andere gevoelens, vooral met het oog op Rome, bepleit worden, dan zoodanige, welke thans vele junta's, die roepen: „weg met de Jezuiten! geen concordaat!" bezielen.)

Of de barricade-helden geheel en al vrede hebben met dit Kabinetstuk, mag betwijfeld worden, vooral ook, daar de Koningin-moeder geheel buiten parlementair schot blijft.

25 Aug.

„Bomarsund is ingenomen!"

Deze tijding werd aan Parijs bekend gemaakt door kanongebulder van het gesticht der invaliden en onmiddelijk daarna ook door aangeplakte affiches den volke verkondigd.

„'t Is een schitterend wapenfeit," zeide de *Constitutionnel*, „en bewijst hoe groot het onderscheid is tusschen ons leger en dat 't welk vergeefs Silistria berende. De onstuimige dapperheid onzer krijgslieden overmeesterde de beide voornaamste buitenwerken met stormladders. Hunne stoutmoedigheid kon door geen hinderpaal worden gestuit." Er zijn echter, die beweren, dat de verovering van Bomarsund in geen enkel opzigt schitterend kan worden genoemd, en die in de blijdschap van Parijs het bewijs zien, hoe weinig de geällieerden tot heden toe hebben gedaan, waarop zij zich eenigzins konden verhoovaardigen.

Hoe 't zij — men zal over de belegering en verdediging nadere berigten dienen in te wachten, vóór een onpartijdig oordeel over dit wapenfeit te kunnen vellen.

„Napier is *lijdend*" — zeide onlangs een Duitsch blad.

„'t Ware beter — antwoordde hierop een spotvogel — dat hij *handelend* was."

„En — voegde een ander er bij — het ergste is nog, dat hij niets wil *innemen!*"

Dat kan men nu niet meer zeggen. Napier heeft *gehandeld* en *ingenomen* tevens.

Nauwelijks was het bombardement van Bomarsund ten genoege der Engelschen en Franschen afgeloopen of de opperbevelhebber Baraguay d'Hilliers vertrok met een Secretaris der Engelsche ambassade naar Stockholm, om een poli-

tick bombardement op den Koning van Zweden te openen, ten einde dezen te brengen tot een werkdadig deelnemen aan den Oorlog tegen Rusland. Het geschut, dat bij dit laatste bombardement gebezigd wordt, bestaat in beloften en voorspiegelingen van het bezit der Alands-eilanden en van Finland.

Middelerwijl blijft aller blik op de Zwarte zee en naar de Krim gerigt.

Zal het Engelsch-Fransch expeditie-corps inderdaad een vast punt in de Krim zoeken meester te worden?

Zal het daar durven overwinteren?

Of wil het onmiddelijk een aanval op Sebastopol ondernemen?

Zeer verschillend zijn de antwoorden hierop te geven.

De een schrijft: „het saisoen is te ver heen om iets van belang in die streken te ondernemen."

(Dat is wel mogelijk maar toch niet zeer waarschijnlijk.)

De ander verzekert: „de hitte is te sterk en men moet koeler weer afwachten."

(Dat is wel mogelijk en zelfs zeer waarschijnlijk.)

Een derde fluistert: „het expeditie-corps lijdt verschrikkelijk door de cholera."

(Dat is zeer zeker waarheid, trouwens als de *Moniteur* het noodig acht te verklaren, dat de cholera den moed der Fransche troepen niet deed verminderen, dan verraadt zoodanige mededeeling dat genoemde ziekte groote verwoestingen onder de geällieerde troepen aanrigtte.)

Zie hier den tekst der proclamatie, door den Keizer, naar aanleiding van het innemen van Bomarsund, tot het Oostersche leger gerigt:

Soldaten en zeelieden van het Oostersche leger!

„Gij hebt nog niet gestreden, en reeds zijn uwe pogingen met schitterend gevolg bekroond. Uwe tegenwoordigheid en die der Engelsche troepen is voldoende geweest om den vijand te dwingen, den Donau over te trekken, en de Russische schepen blijven schandelijk in hunne havens. Gij hebt nog niet gestreden, en reeds hebt gij moedig den dood bekampt. Een verschrikkelijke, hoewel slechts voorbijgaande ramp, heeft uw ijver niet doen verflaauwen. Frankrijk en de Souverein, dien het zich gesteld heeft, zien niet zonder diepe ontroering, zonder alle pogingen te doen om u te hulp te komen, zooveel geestkracht en zelfverloochening.

„In 1799 zeide de eerste Consul in eene proclamatie aan zijn leger: „„De eerste hoedanigheid van den soldaat is standvastigheid in het doorstaan van vermoeijenissen en ontberingen; dapperheid is slechts de tweede."" De eerste betoont gij heden; de tweede, wie zou u die kunnen betwisten? Onze vijanden, van af Finland tot den Caucasus verspreid, zien dan ook met angst uit hoever Frankrijk en Engeland hunne slagen zullen rigten, welke zij wel weten dat beslissend zullen zijn; want het regt, de regtvaardigheid, de krijgsmoed zijn aan onze zijde.

„Reeds zijn Bomarsund en 2000 gevangenen in onze magt gevallen, soldaten, gij zult het voorbeeld volgen van het Egyptische leger; de overwinnaars der Pyramiden en van den berg Thabor moesten even als gij ziekte en in den strijd geharde soldaten bekampen; ondanks de pest en de pogingen van drie legers, kwamen zij met eer in hun vaderland terug. Soldaten; hebt vertrouwen in uw Generaal en Chef en in mij, ik waak over u, en ik hoop, met Gods'hulp, weldra uw lijden te zien verminderen en uwen roem te zien toenemen. Soldaten, tot wederziens."

NAPOLEON

De *Moniteur* zegt het volgende omtrent de toestand van het leger in het Oosten.

„Ons leger in het Oosten heeft de zware beproeving der cholera doorgestaan; het heeft gevoelige en smartelijke verliezen geleden, doch de geest der troepen is steeds voortreffelijk, en wij kunnen heden met genoegen melden, dat overal de gezondheidstoestand aanmerkelijk verbetert.

De ramp heeft het eerst zijne offers geëischt te Gallipolie, vervolgens heeft de ziekte zich in de Piraeus vertoond, en eindelijk ook in de kampen bij Varna.

„De rapporten van Gallipoli van den 10 den melden, dat men zich daar als van de cholera verlost kan beschouwen. Er doen zich nog slechts enkele weinig hevige gevallen voor, en men heeft reden te verwachten, dat de gezondheidstoestand weldra tot den normalen staat zal teruggekeerd zijn.

„De toestand van het hospitaal te Nagara is steeds vrij voldoende; sedert 25 Julij is de cholera aldaar geheel verdwenen.

„Te Varna heeft de epidemie zich in haar afnemend tijdperk vertoond. Onder de dubbele tenten zijn ruime hospitalen ingerigt, en de zieken hebben zich wel bevonden op deze gezonde plaatsen, onder den invloed der zeelucht en op genoegzamen afstand van stad en kamp. De goede uitwerking van dezen maatregel is geenszins twijfelachtig.

„Te midden der zware beproevingen, waardoor het leger is heengeworsteld, heeft het gemeenschappelijk gevaar aanleiding gegeven tot talrijke daden van zelfverloochening, en niets gelijkt de zedelijke kracht, welke en soldaten en aanvoerders gedurende het heerschen der epidemie betoond hebben.

„Maarschalk de Saint-Arnaud heeft elken dag eenige uren te midden der zieken doorgebragt, hun woorden van troost toegesproken, hun moed ingeboezemd, en *overal*, dus schrijft hij in zijn rapport, *hervind ik de groote natie, eene zedelijke kracht van ijzer, eene zelfopoffering boven alle bewondering verheven. Iedereen wordt als het ware verdubbeld; de soldaten zijn zusters van liefde geworden.* Vooral zwaait de maarschalk lof toe aan de officieren van gezondheid, en aan de administratie-beambten, zonder de aalmoezeniers des legers te vergeten, die aan het ziekbed der lijders dezen den troost der godsdienst toedienden. Pleegzusters zijn van Konstantinopel, naar den Pireus, te Gallipoli en te Varna gekomen. Overal werden zij als troostende engelen ontvangen; alleen hare tegenwoordigheid deed onnoemelijk veel goed. — De invloed der epidemie reikt verer; het vijandelijke leger is nog meer dan het onze er door aangetast; want bij den terugtogt over den Pruth voerden de Russen 24.000 zieken (?!) met zich."

Volgens sommige berigten verloor het Fransche leger te Varna 7000 en het Engelsche 500 man aan de cholera. Van een regiment 't welk 1400 man telde, kwam er, wegens ziekte, slechts op 't appel 800. De Russen zonden hunne dooden op de velden hebben laten liggen, waardoor de lucht werd bedorven, of in de slooten hebben geworpen, waar door het water werd verpest.

De Russen verlaten met langzamen spoed de Donau-Vorstendommen, en eindelijk is gebeurd, wat zoo lang werd voorspeld: de Oostenrijkers begonnen op 20 jl., hun intogt in de ontruimde landstreek. In vijf divisien trekken zij op Bucharest aan, welke stad zij zoo spoedig mogelijk denken te bezetten.

Zoo is dan Oostenrijk er toe gekomen, om feitelijk tegen Rusland te ageren! Wij hadden dat niet gedacht. Frans Jozef heeft zoo lang met het Westen gespeeld, dat hij er eene vaste partij mee aanging, en nu zit hij in 't net. Zou dat Metternich's raad zijn? Moeijelijk te gelooven! Straks zal de Keizer meester zijn van de Vorstendommen en een verklaard vijand van den Czaar. Die heerschappij en die vijandschap handhaaft en trotseert hij met een leger, dat dagelijks een *half millioen* gulden kost. Een half millioen dagelijks, als buitengewone oorlogs-uitgave en dat voor een staat, die welligt in den vreemde geene leening meer kan sluiten! En wat zal Oostenrijk winnen? *Misschien* eene tijdelijke vergoeding en *zeker* Ruslands toorn voor *jaren*. Immers de Russische diplomatie heeft het talent van *voorzien* en *herinnering*, en een beter tijd voor den Czaar zou wel eens de dag kunnen zijn, waarop Oostenrijk hem boete betaalt.

Pruissen bewaart beter standpunt. Het strijdt met *woord* en *pen* en altijd voor den vrede. Daardoor vergadert het zich geen schat van toorn, zooals Oostenrijk. De Pruissische Regering volgt een hoogst voorzigtige politiek, ook binnenlands. Zoo heeft zij onlangs alle staatkundige journalisten en uitgevers doen weten, dat zij zich in den tegenwoordigen staat van zaken van alle redeneringen over de groote kwestien van den dag hebben te onthouden en vooral niet te spreken over de oorlogs-maatregelen, die Pruissen neemt.

De oorlogskans is der Russen in Azie gunstig.

Niet alleen dat de overwinning, door Generaal von Wrangel behaald, en vroeger reeds door ons besproken, zich bevestigt — ook de generaal Bebutoff behaalde eene schitterende zegepraal op een leger van 60.000 Turken in de nabijheid van Kars. Hij maakte 2300 Turksche soldaten en 84 officieren gevangen en 15 stuks geschut tot buit, terwijl het aantal dooden door de Turken op het slagveld achtergelaten 3000 bedroeg.

't Is eene telegrafische dépêche, die dit meldt en dus: 't kan *waar* en ook *niet waar* zijn. Die nog een paar dagen wachten kan voor vastelijk te gelooven, doet het best.

Is de bataille echter geleverd en de uitslag zooals wij meldden, dan kan Rusland de gevangen gemaakte Turken uitwisselen tegen de 2000 man, die Frankrijk en Engeland uit Bomarsund meênemen en waarvan elk 1000 man in logys bekomt.

Spanjes Koningin heeft den 19en voor het eerst weder eene wandeling in het Prado gedaan; het gejuich van het volk moet niet zeer levendig geweest zijn, een slecht vooruitzigt voor de beklagenswaardige Vorstin, daar in Spanje thans alles geschiedt naar den wil en de luimen van het volk.

Is het in Spanje een ongelukkige tijd voor de Koninklijke familie, voor de dagbladschrijvers is daar thans het land van belofte. De Minister San Miguel is een oud dagbladschrijver. De Redacteurs der verschillende dagbladen hebben aan de Ministers een maaltijd aangeboden, waarbij deze de waarde der vrije pers hemelhoog hebben verheven, en waarbij de Ministers en dagbladschrijvers in opgewonden geestdrift elkander omhelsd hebben! De burgerlijke Gouverneur van Madrid heeft zich met de Redacteurs verstaan over den te volgen gedragslijn en hunne ondersteuning verzocht. Een der redacteurs van de Clamor Publico is tot burgerlijk Gouverneur van Segovia en een van El Tribuno in dezelfde betrekking te Gerona benoemd. Een dagbladschrijver heeft thans in Spanje meer magt en is meer in tel dan de Koningin. *Wonderlijk verschijnsel!* Welk redacteur van een dagblad in andere landen zou niet met afgunstige oogen op zijne collegas in Spanje zien?

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

Men leest in den *Echo Universel*:

„Wij meenen te kunnen teregtwijzen of vollediger maken de omstandigheden, welke eenige dagbladen hebben medegedeeld omtrent het verblijf van den Amerikaanschen kapitein *Gibson* in Nederland, en wel door bijzonderheden, waarvan de echtheid, te oordeelen naar de bron, waaruit zij voortkomen, boven allen twijfel verheven schijnt. Men weet, dat de heer *Gibson* van hoog verraad beschuldigd, uit hoofde van 't onderhouden van betrekkingen met den Sultan *Djambi* te Sumatra, te dier zake veroordeeld werd door het hof van Batavia tot twaalfjarige gevangenisstraf.

„Gedurende zijne preventieve detentie gelukte het den heer *Gibson*, in het gewaad eens politie-agents te ontvlugten; een schip nam hem aan boord, en eenige weken later bevond hij zich te midden zijner landgenooten van Zuid-Karolina. De Amerikaansche pers verhaalde dadelijk zijne avonturen; meetings werden gehouden, en uit den mond-zelven van den heer *Gibson*, zijne reisontmoetingen in den Indischen Archipel hooren en dra eischte men van alle zijden de tusschenkomst van de centrale magt, ter herstelling zijner grieven. In de maand Junij kondigden de bladen van Washington werkelijk aan, dat te dier zake tusschen de regering van het Statenbond en die der Nederlanden eene briefwisseling was aangeknoopt, en aan het berigt dier tijding was gevoegd het verslag van eene talrijke vergadering, die, na aandachtig eene redevoering van den heer *Gibson* te hebben aangehoord, eenparig had besloten, „om zijn eisch, dat het centraal gouvernement zijne tusschenkomst zou leenen, te ondersteunen en tevens om krachtig de verontwaardiging uit te drukken, wegens de vernedering, die de Amerikaansche vlag toegebragt in den persoon van een burger van Zuid-Karolina."

„Naauwelijks waren er vier weken sedert die vergadering verloopen, toen de heer *Gibson* te 's Gravenhage, met depêches van het kabinet van Washington, voor den zaakgelastigde van de Vereenigde Staten aankwam. De heer *Belmont* eischte dadelijk daarop, in naam van zijn gouvernement eene schadevergoeding van 100.000 dollars (*f* 250.000), ten voordeele van den heer *Gibson*, en de teruggave van eenige bijzondere dokumenten, aan de overheid te Batavia door den Amerikaanschen kapitein overgegeven tot bewijs van zijne identiteit. De heer *Belmont* ondersteunde onder anderen den eisch tot schadevergoeding, door de aanmerking, dat de regterlijke magt in de Indiën niet onafhankelijk is, wijl het gouvernement zich de bevoegdheid heeft voorbehouden, het personeel er van naar believen op te heffen of te veranderen; dat in den gang der regtspleging, door het Indische gouvernement in de zaak gevolgd, zoo blijken dat een zekere invloed op den Ind. regter geoefend is; dat *Gibson* volhardend heeft ontkend en blijft ontkennen de maker te zijn van het stuk, dat in regterlijken zin den grond van het tegen hem gevoerd proces heeft geleverd; dat het stuk is een brief, geschreven in hoog-Maleisch en met Maleische karakters, en dat *Gibson* ontkent die taal, op het tijdstip der dagteekening, welken die brief draagt, verstaan te hebben, of dat hij bevel zou hebben gegeven dien te schrijven.

„Het gouvernement antwoordde op dien eisch, door de tusschenkomst van den heer *van Hall*, minister van buitenlandsche zaken, dat het volstrekt niet gezind was eenige de minste schadevergoeding te geven, doch dat het niet weigerde de teruggave der dokumenten. De heer *Gibson* ontving dienvolgens door het kanaal der Amerikaansche legatie, een pakket; maar in plaats der bedoelde dokumenten, bevatte het pakket *al* de oorspronkelijke processtukken in de zaak van *Gibson*, daaronder begrepen het voornaamste bewijsstuk, en tevens verslaggevingen, waarop de woorden *geheim* en *zeer geheim*, welke door verschillende collegiën en Indische overheden aan het gouvernement te Batavia gezonden waren. Het schijnt, dat de minister van kolonien aan zijnen collega van buitenl. zaken, *al* de stukken, die zaak betreffende, gezonden had, ten einde hem in staat te stellen met volkomene kennis van zaken de eischen van den Amerikaanschen zaakgelastigde te kunnen bestrijden, en dat de heer *van Hall* al die stukken uit de handen heeft gegeven, zonder zelfs het pak te openen, dat ze bevatte. Na de ontdekking dier onbezonnenheid haastte men zich de aan den heer *de Belmont* gezondene stukken terug te eischen. Deze antwoordde, ze aan den heer *Gibson* te hebben gegeven, die op zijne beurt beweerde, ze niet meer te hebben.

„Intusschen heeft de heer *Belmont* het door ons kabinet, op zijn eisch van schadevergoeding, gegeven weigerend antwoord ter kennis van zijn gouvernement gebragt, met verzoek van nadere instructien en aandringende op het verlof om zijn paspoort te mogen vragen, indien ons gouvernement in zijne weigering bleef volharden. Na de verzending dier depêches, is de Amerikaansche zaakgelastigde naar Frankrijk vertrokken en is er besloten, dat gedurende zijne afwezigheid de heer *Gibson* te Brussel of in eene andere vreemde stad zijn verblijf zou houden.

— De Eerste Kamer is 23 dezer weder bijeengekomen.

— De bevolking van Java en Madura bedroeg op ultimo Dec. 1852 9,943.075 inwoners.

— Bij koninklijk besluit van 21 Augustus is aan den heer *Adolphe Dubois Nihoul*, te Brussel, voorloopige concessie verleend tot den aanleg en exploitatie van een spoorweg loopende van Vlissingen over Middelburg, het Sloe, Goes de Ooster-Schelde, langs Bergen-op-Zoom, Roozendaal, Breda en 's Hertogenbosch tot de Maas, tegenover Venlo.

— Naar men verneemt, zal de algemeene synodale kommissie in de eerste dagen van September zitting houden.

— De heer *de Belmont*, zaakgelastigde van de Vereenigde Staten van Noord-Amerika bij het Nederl. hof, is van zijne buitenlandsche reis nog niet teruggekeerd, en wanneer hij in de residentie zal terugkomen, schijnt nog onbekend te zijn. (*De heer de Belmont bevindt zich thans te Brussel.*)

— Te Eindhoven is, in plaats van den overleden heer *v. d. Heijde* tot lid der Tweede Kamer gekozen de heer Mr *A. A. J. Meijlink*, Advocaat te 's Gravenhage. De *Herkauwer* zegt, dat deze de bewoner is van het hoofdgebouw der vereeniging van Vincentius a Paulo aldaar en een ijverig lid der orde van Jezus.

— Het *Hand.* meldt, dat de Engelsche stapvoetlooper, de heer *Adams*, reeds sedert den 5den Augustus, in den des avonds met veelkleurige lantaarns fraai verlichten tuin Spoor- en Amstelzigt, te Amsterdam, dag en nacht onafgebroken en welgemoed zijne voor drie weken aangenomen wandeling voortzet. Het is inderdaad onbegrijpelijk, dat hem bij dezen reuzenarbeid de krachten niet begeven en wel voornamelijk, dat hij de slaap van zich weet verwijderd te houden. Zondag 27 Aug. ten 6 uren namiddag is de weddingschap geeindigd.

— Te Wijk aan Duin begaf zich 22 dezer een hoog bejaard grijsaard naar den tuin om boontjes te plukken; daargekomen schijnt hij echter van gedachten veranderd te zijn, ging naar de schuur, sloot den toegang af en hing zich op. De man leide een onbezorgd en genoegelijk leven!

— Men leest in de *Invalide Russe*: Een onbekend inwoner der Nederlanden heeft, gedreven door verkleefdheid aan Rusland, eene som van 20 Hollandsche guldens aangeboden ten behoeve der kosten van den tegenwoordigen oorlog. Z. M. de Keizer heeft goedgevonden, dat offer aan te nemen en er zijne dankbaarheid aan den gever over te betuigen."

— Ten einde het verkrijgen der door Mr. *Sixma baron van Heemstra* c. s. aangevraagde concessie voor den spoorweg van Harlingen naar Rheine te bespoedigen, is den 22 dezer door een aanzienlijk getal ingezetenen (waaronder alle voorname handelshuizen) aldaar een adres aan Z. M. den Koning ingediend, met dringend verzoek, „om de belangen der betrokkene gewesten te willen bevorderen, door de aangevraagde concessie te verleenen."

— Het tiende verslag van de Nederl. Vereeniging tot afschaffing van den sterken drank bevat o. a. de navolgende bijzonderheden:

een berigt van een der HH. substituut-griffiers van Amsterdam, dat hij de droevige ervaring heeft moeten *blijven* opdoen, dat 15/16 der wanbedrijven aan het gebruik, en vooral aan het misbruik van sterken drank zijn toe te schrijven;

24 diakoniën hebben besloten geene giften uit te reiken aan hen, die nog geld genoeg bezitten om jenever, al is het in geringe hoeveelheden, te koopen; in twee wordt ook in dien geest gehandeld, zonder dat er een besluit dienaangaande is vastgesteld;

de kommissaris van policie te Bolsward heeft aan al zijne policie-agenten, onverschillig of zij leden der afschaffing zijn of niet, de verpligting opgelegd, om zich gedurende de dienst van alle *gebruik* van sterken drank te onthouden. Het gebruik van jenever en de aanbieding van een borrel om niet, door herbergiers enz., heeft geheel opgehouden, zelfs gedurende de kermis. De zedelijke waarde der policie-agenten is daardoor zigtbaar verhoogd, hun invloed grooter en de gelegenheid tot omkooping, bijzonder door milde tappers, schier afgesneden.

— Het veel besprokene Ned. Schip, *de jonge Albert*, is van Harlingen te Harwich in Engeland opgebragt.

— De *Arnh. Ct.* meldt uit 's Bosch, 20 Augustus: Hoever de industrie in deze dagen gaat, en waarvan men al niet een middel van bestaan vormt, blijkt hieruit, dat er honderde processen-verbaal in dit arrondissement worden opgemaakt wegens diefstallen van koemest, welke mest, gebrand zijnde, eene aschsoort geeft, die verkocht wordt.

— Naar men verneemt, was het gewijzigd ontwerp van wet op de jagt en visscherij reeds zoo ver gevorderd, dat het waarschijnlijk nog in den loop dezer zitting der kamer in behandeling zou zijn gekomen zoo zij langer had geduurd. Het nieuwe ontwerp zou, naar men zegt, veel milder bepalingen dan de thans bestaande wet bevatten. Men verwacht, dat bedoeld ontwerp bij den aanvang der volgende zitting spoedig in behandeling zal komen, zoodat de nieuwe wet bij het volgende jagtsaizoen in werking zal kunnen treden.

Amsterdam, 22 Aug. Het vonnis der arrondissements-regtbank alhier, 3de kamer, van 14 Junij ll. waarbij *J. de Vries*, als uitgever eener brochure, wegens *boosaardigen hoon tegen Z. M. den Koning en eenige leden van het Koninklijk geslacht* tot *drie jaren* gevangenzetting veroordeeld werd, is, op het daartegen door den veroordeelde aangeteekend hooger beroep, bij arrest van het provinciaal geregtshof in Noord-Holland, op *heden* uitgesproken, volkomen bevestigd.

Aalten, 19 Aug. Eergisteren zijn wederom van hier ruim een 100tal landverhuizers naar Amerika vertrokken, ten einde aldaar een beter bestaan te zoeken. Op hunne reis van hier naar Arnhem had zekere *L.*, (die zich met zijn huisgezin naar de nieuwe wereld dacht in te schepen) het ongeluk, tusschen een paar voorbij rijdende wagens te geraken en zijn been te breken, waardoor hij verhinderd werd de reis te vervolgen. Zijne vrouw en kinderen zijn vertrokken. Een zeventigjarige grijsaard, die mede plan had te vertrekken, stierf op den dag, bepaald voor de afreis, en mogt dus niet het land, waarheen zijne wenschen strekten, aanschouwen. Ook heeft nog een dezer landverhuizers te Arnhem zijn kind vergeten en achtergelaten, waarschijnlijk omdat zijn hoofd te veel vervuld was met schoone vooruitzigten. Het kind werd echter met eene volgende boot achterna en naar Rotterdam gezonden.

Amersfoort, 22 Aug. Gisteren avond, te half zes ure, is, in het naburige Kamp bij Zeist een soldaat van het tweede regiment infanterie, 24 jaren oud en geboortig van Maastricht, gevallen in den put no. 11, waaruit hij water, om te drinken, naar boven wilde halen, en er dood uitgehaald. Gezegd legerkamp komt in deze week nog in orde. De opperbevelhebber, generaal-majoor van *Poolsum Boot*, wordt er maandag aanstaande reeds verwacht.

Leeuwarden, 19 Aug. In eene der voornaamste koffijhuizen te dezer stede is het gebruik ingesteld, om des avonds geen sterken drank meer te tappen. Mogt dit voor-

heeld hier en elders navolging vinden, dan was er weder eene belangrijke schrede gedaan voor de afschaffing; uit dien hoofde is dit der vermelding allezins waardig.

— Er zijn op nieuw in Friesland ingevolge de bepalingen van het reglement ter wering van longziekte, 29 runderen afgemaakt; in het geheel zijn nu 11,391 runderen gedood.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

Te Vouziers is jl. Woensdag de heer *Cotelle*, keizerlijk procureur, in zijn parket zittende, door zekeren *Duplessis* die, zooals hij zeide, eene aanklagt bij hem kwam indienen, aangevallen en met een dolk aan den arm, de bovenlip en het hoofd gewond. Op het geschreeuw van den magistraatspersoon schoten verscheidene lieden toe, die zich van den onverlaat meester maakten. De heer *Cotelle* is buiten gevaar.

— In eene zeer kleine gemeente van het departement der Neder-Alpen, Clumens, zijn plotseling op één dag tien personen door de cholera aangetast en gestorven. Dit bragt zulk eene ontsteltenis en angst te weeg, dat al de bewoners van het gehucht zich van daar verwijderden, de lijken onbegraven en de overige zieken zonder hulp latende. Bij ieder der laatsten had men, alvorens te vertrekken, een kruik met water gezet. Zoodra de Regering van de naburige grootere gemeente kennis kreeg van het gebeurde, zijn eenige leden der burgerlijke en geestelijke overheid naar Clumens vertrokken, en stelden er orde op het begraven der lijken, die reeds in een staat van ontbinding verkeerden. Niemand der teruggekomen dorpelingen wilde hieraan helpen, zoodat de gendarmes verpligt waren de kuilen te graven en de bisschop en de prefect met eigen handen de lijken begroeven.

— In 1852 telde men in Parijs 33,284 geboorten; hiervan waren 22,426 wettige en 10,858 onwettige kinderen. Van de eerstgenoemden kwamen 1331 in openbare hospitalen ter wereld en van de laatsten 5043. Van de onwettigen werden 2095 door de vaders erkend. Onder de 27,889 sterfgevallen hadden er niet meer dan 17,880 in de woningen der overledenen plaats; 8837 in de burgerlijke hospitalen; 767 in de militaire gestichten; 110 in de gevangenissen; 345 personen waren dood gevonden. Met andere woorden: een derde gedeelte der bewoners van Parijs overlijdt in de hospitalen! Met deze alles behalve verblijdende daadzaken staat in naauw verband, dat het budget der stad Parijs voor 1854 meer dan 55 millioen bedraagt, van welke het octrooi 40 millioen levert, daarentegen de stedelijke schuld 12, de politie-prefectuur 8, de hospitalen 6 à 7 millioen vereischen.

— Sedert Februarij tot nu toe zijn in Frankrijk 44.000 personen aan de cholera overleden.

ENGELAND.

Het Britsch en buitenlandsch bijbelgenootschap heeft in 1853 in de onderscheidene dépots verspreid: In Frankrijk 90.452 exemplaren der H. Schrift, in Belgie 6554, in Nederland 27,789, te Keulen 68,722, te Frankfort 65,406, te Breslau 29,580, in Zwitzerland en Piemont 15.936, in Pruissen 67,863, in Zweden 35,000, in Noorwegen 10,200, te Petersburg 7085, te Odessa 20,000, op Malta 11,386, in Turkije 7115, te Calcutta 48.807 en te Madras 64,747 exempl. In 1854 zijn aan het expeditieleger en de vloot 50,000 exemplaren afgegeven.

— Een Engelsch reiziger bezocht onlangs in O.-Indie een oorspronkelijk ter dood veroordeelden moordenaar, die echter, ten einde zijn leven en de eer zijner caste te redden, zich aan eene verschrikkelijke straf had onderworpen. Hij was veroordeeld geworden, om gedurende 7 jaren zonder matras te liggen op een bed, waarvan de oppervlakte uit niets anders dan ijzeren punten bestond, lang en scherp genoeg, om door het vel te dringen. Toen de reiziger hem zag, had de ongelukkige eene huid als een rhinocéros, maar nog harder. Hij sliep zeer op zijn gemak in dat zonderlinge bed, en verzekerde, na zijne bevrijding, waarschijnlijk uit eigen beweging de gewoonte te zullen blijven behouden, welke hij uit nooddwang had moeten aannemen.

DUITSCHLAND.

Het stoffelijk overschot van den op eene zoo treurige wijze omgekomenen Koning van Saksen is laatstl. Woensdag avond, op plegtige wijze, in de R. K. Hofkerk te Dresden ter aarde besteld. Tot de vele karakteristieke anecdoten, welke van dien algemeen geachten en geliefden Vorst verhaald worden, behoort de volgende: twee studenten ontmoetten eens op hunne wandeling in het Tyoler hooggebergte een eenvoudig gekleed man, met wien zij zich des liever onderhielden, naardien hij hun van de bloemen, en planten des lands veel belangrijks wist mede te deelen. Op hun verzoek, of zij hem bij zijne navorschingen vergezellen mogten, antwoordde hij: „o ja, als het de heeren niet verveelt, zal het mij genoegen geven." Zoo ging het dan den geheelen dag door, over bergen en door dalen, en menig zeldzame bloem, kruid en steen, werd ingezameld en door den vreemdeling zorgvuldig in de botaniseertas, welke de man om het lijf droeg, geborgen. Toen nu de avond gekomen was en het gezelschap scheiden zou, verzochten de studenten den naam van hunnen geleider te mogen weten en schreef deze dien bereidwillig in hun album, namelijk: „*Frederik Augustus* van Saksen." En toen nu de jongelieden hem met verwondering hierover aanstaarden, zeide de Vorst lagchende: „Ja ik ben een botanicus, maar bovendien een weinigje Koning."

NOORD-AMERIKA.

De Washingtonsche correspondent van de *New-York Daily Times* deelt mede, dat de president der Vereenigde Staten, onmiddelijk na de verdaging van het Congres, door iemand van Charleston, Jeffards genaamd, die in beschonken toestand was, gevolgd en aangesproken werd. De president reikte hem de hand toe, waarop Jeffards hem verzocht met hem te drinken. De president weigerde zulks en wilde hierna in zijn rijtuig stappen, toen Jeffards, dit ziende, met een ei naar hem wierp zeggende, dat de president een verd..... gek was. Laatstgemelde gelastte alstoen zijne arrestatie, die onmiddelijk plaats vond. Jeffards verklaarde, toen hij nuchteren was geworden, niet langer te willen leven, indien hij vervoerd moest worden, bragt zich eene wonde toe en zeide dat hij besloten was om zich dood te laten bloeden. Op verlangen van den president, is hij echter weer op vrije voeten gesteld, nadat hij zijne daad diep betreurd had.

ITALIE.

In den jongsten tijd hebben opgravingen te Syracuse zeer gewigtige resultaten opgeleverd. Men wilde weten, dat het eiland Ortygia vroeger met het Syracusische vasteland onder de zee in verband stond. De jongste opgravingen, o der de leiding van den Prins *di St. Elea* en den heer *Cavallero*, hebben het bestaan van een aquaduct tot zekerheid gebragt, dat ter diepte van 110 palmen in den grond gaat en aan het punt, waarbij men met de opgravingen gekomen is, zich 15 voet onder de zee bevindt. Zoo zoude het wonderwerk van den nieuwen tijd, de tunnel onder de Teems, de roem van nieuwheid verliezen, wanneer in de oudste tijden Syracusaansche nijverheid het water onder de Laccische haven heen naar het eiland dreef, en de mythe van Alpheus, welke, in liefde voor de nymph Arethusa ontbrand, haar langs een onderaardschen weg bezocht, zoude eene historische verklaring vinden.

— De Paus is zeer ter neder geslagen over de berigten uit Spanje; hij vreest, dat deze nu in de laatste tijden weer zoo gedwee dochter hem de gehoorzaamheid zal opzeggen. Ook in Rome en Napels vreest men voor onlusten, zoo door ophitsing der Mazzinisten als om de cholera, waardoor het volk ontevreden is op de overheden.

DRENTHE.

Assen, 26 Aug. Den 18 dezer is eene koe van *J. Schoemakers* te Uffelte, gemeente Havelte, gestorven, die bij opening bleek door de longziekte te zijn aangetast; het overig vee van *Schoemakers* is nog gezond.

— Bij ministeriele resolutie van 19 Julij no. 3 is te kennen gegeven, dat het den ingezetenen vrijstaat, voor minvermogende diensten ter bee en nabuurdiensten, mits gratis, te doen, zonder dat die ingezetenen hunne paarden in de 5e klasse van het personeel behoeven aan te geven.

— Van goederhand vernemen wij, dat aan de Plaatselijke Geneeskundige Commissie te Amsterdam aangifte is gedaan van een cholera lijder, en dat deze reeds bezweken is. Dientengevolge heeft er zich even als in het vorige jaar eene centrale cholera-Commissie gevormd.

— Op de eergisteren alhier gehoudene veemakt zijn aangebragt geworden 350 koeijen, 650 varkens, 250 schapen en 50 geiten. De prijzen der koeijen waren van *f* 40-*„* tot *f* 140-*„*, der oude varkens van *f* 20-*„* tot *f* 42-*„*, der jonge van *f* 8-*„* tot *f* 25-*„*, der schapen van *f* 4-*„* tot *f* 12-*„* en der geiten van *f* 3-*„* tot *f* 4-*„*. Vooral de handel in varkens was levendig, en werd over het geheel, in vergelijking met de onlangs in de naburige gemeenten gehoudene markten, het aangevoerde vee tegen hooge prijzen verkocht.

— Door 's Konings Commissaris in dit gewest is tot tweeden veldwachter te Borger, om standplaats te hebben te Nieuw-Buinen, aangesteld *M. van Telligen*, arbeider te Assen, en tot tweeden veldwachter te Hoogeveen, om standplaats te hebben in het Hollandsche Veld, *H. van Vliet*, sergeant bij het 7e regiment infanterie.

— Hoewel het telegraaf-kantoor alhier genoegzaam gereed is, en de machine zich reeds hier bevindt, heeft men echter met den telegraaf nog geen proef genomen.

— Gisteren middag is hier Z. Exc. de Minister van Oorlog, de heer *Forster van Dambenoij*, komende van Coevorden, gearriveerd, en afgestapt aan het logement van den heer *Somer*. Zeer spoedig na zijne aankomst is Z. Exc. naar Veenhuizen gereden, en gisteren avond van daar hier teruggekeerd. Heden morgen is Dezelve over Zuidlaren en Groningen naar Delfzijl vertrokken.

— In den nacht van Woensdag op Donderdag is in de R. K. kerk alhier ingebroken; de dief of dieven hebben een linnenrik tegen de muur geplaatst, zijn daarop geklommen, hebben een ruit uit het venster genomen en dat vervolgens opengemaakt; door het raam in de kerk gekomen hebben zij *f* 12-*„* à *f* 15-*„* van de voor de armen bestemde gelden uit de kerkbussen medegenomen.

— Voor *f* 15-*„* werd onlangs, om te sloopen, een hunnebed te Zeijen, onder Vries, verkocht. Men hoopt, dat de vernietiging van die antiquiteit van hooger hand zal worden belet. De heer Commissaris des Konings in dit gewest heeft maatregelen van voorzorg genomen.

* **Gramsbergen, 23 Aug.** Voor eenige dagen stuitten de arbeiders, die in deze nabijheid met het graven van het kanaal bezig waren, op circa 10 voet diepte plotseling op eene dikke veenlaag, welke nog met heide bedekt is. Deze veensoort is echter buitengewoon hard en laat zich zeer goed verbranden. De aanwezigheid hiervan op gemelde diepte onder het witte zand, schrijft men toe aan vroegere overstroomingen, welke hier allerwaarschijnlijkst hebben plaats gehad.

* **Sellingen, 23 Aug.** Den 19 dezer had te Wedde de jaarlijksche algemeene vergadering plaats van onderwijzers uit het zesde district der provincie Groningen. Omstreeks tien ure begaf men zich naar het kerkgebouw, waar de Heer schoolopziener, Mr. *J. S. G. Koning*, het spreekgestoelte beklom en in eene sierlijke redevoering sprak over: de noodzakelijkheid der verdere opvoeding van den jongen mensch, na het verlaten der school; hoedanig die opvoeding moest plaats hebben en door welke middelen zij kon bevorderd worden. Hartelijk en leerzaam was het woord, niet alleen voor de onderwijzers, maar ook voor de schare toehoorders, voor wie het kerkgebouw openstond. Treffend was de uitvoering der schoone liederen, die door de onderwijzers werden gezongen. Met regt mag het Westerwoldsche onderwijzerszanggezelschap bogen op den roem, die kenners der schoone zangkunst haar toezwaaijen. Na het houden der redevoering, deed men eene wandeling naar het weleer zoo beroemde Huis te Wedde, thans bewoond door en het eigendom van den Heer schoolopziener. Daar toonde men onder het lommer der boomen nogmaals, hoe schoon en welluidend geoefende zangers het schoone kunnen voordragen. En 't was waarlijk, of de harmonie in de zangkunst ook harmonie bragt in de vergadering. Aan den maaltijd, die gehouden werd, heerschte gulheid, vriendelijkheid en eensgezindheid, terwijl menig toast en lied nog het genot verhoogde. Waarlijk, waar op zulk eene broederlijke wijze het nuttige en leerrijke met het schoone en aangename verbonden wordt, daar *kan* het niet uitblijven, of ieder *moet* van zelve met dat goede doordrongen worden. Eere daarom ook vooral den beminden schoolopziener, die als Hoofd der onderwijzers-vereeniging, weet te bevorderen, wat voor opvoeding en onderwijs de heerlijkste vruchten oplevert.

* * **Rolde, 24 Aug.** Gisteren had alhier de voorgenomene vergadering van de Afdeeling Assen van het Ned. Zendelinggenootschap plaats. Behalve dat daartoe onderscheidene leden der Afdeeling van verschillende plaatsen opgekomen waren, toonde ook de Gemeente eene regtmatige belangstelling in het doel der vergadering, — de aanbeveling van de Zendelingzaak. Niettegenstaande de werkzaamheden op het land vele zijn, was de opkomst bij de openbare opwekkingsrede talrijk. De spreker, de WelEw. heer *Borgesius Hemmes*, pred. te Eext, beval met gepastheid en nadruk de Zendelingzaak aan naar 1 Cor. 1: 9a als het werk Gods, waaromtrent de ijverige en ootmoedige medewerking met God verpligtend is en heilzaam. Na de opwekkingsrede werd ten huize van den kastelein *Rebbers* verslag gegeven van de jaarvergadering te Rotterdam, tot het aanhooren en bespreken waarvan ook eenige Gemeente-leden met de leden der Afdeeling waren bijeengekomen. Ten besluite werden in eene geslotene vergadering aangelegenheden van het bestuur behandeld.

* Heden morgen zijn, naar men verneemt, de dieren die in deze omstreken reeds zooveel angst veroorzaakt hebben, bij Elp, gemeente Westerbork, gezien; dadelijk werd er naar het naburige Grollo, in deze gemeente, berigt daarvan gezonden, met verzoek, om mede daarop jagt te maken; eenigen konden hieraan slechts voldoen, daar velen op het punt stonden, om zich naar Asser markt te begeven; de jagt heeft dan ook niets opgeleverd; wij zullen niet van deze dieren verlost worden, voor dat er eene algemeene jagt op de zelve is gemaakt, zoo als in de vorige courant is vermeld. Men meent hier, naar het verhaal dergenen, die ze gezien hebben, dat deze dieren wolven zijn, te meer, daar de honden, die er op aangehitst worden, wel eerst toeschieten, maar daarna bevende terugkomen, hetgeen niet zou plaats hebben, zoo het ook honden waren.

* **Zuidhorn, 23 Aug.** Het vroeger aangekondigde zangfeest had heden plaats. Een groot getal zangers en zangeressen waren uit alle oorden van het Westerkwartier opgekomen; schoon weder begunstigde 't feest. Onder leiding van den onderwijzer *Dijksterhuis* van Grijpskerk werden een 12tal schoone zangstukken uitgevoerd. Was ook al 't getal belangstellenden niet zoo groot als in vorige jaren, eene groote menigte toonde toch in dit schoone feest belang te stellen. Over 't geheel genomen, was de uitvoering der zangstukken indrukwekkend, en toonden de zangers in de beoefening der zang goede vorderingen gemaakt te hebben. Tot laat in den avond sleet men zeer genoegelijke oogenblikken, zoodat ieder hoogst voldaan huiswaarts keerde.

* **Veendam, 24 Aug.** Dingsdag jl. heeft *D. W.* te Muntendam gepoogd zich door rattenkruid het leven te benemen; gelukkig ontdekte zijne moeder het bij tijds, die dadelijk geneeskundige hulp inriep, met dat gevolg, dat men hem door een braakmiddel in het leven heeft mogen behouden. Bedoelde persoon is nog maar 24 jaren oud; eene liefde, welke zijne ouders niet wilden goedkeuren, zoude hem tot deze vergiftiging gebragt hebben.

* Men is hier algemeen begonnen aardappelen te rooijen; de opbrengst over het algemeen bedraagt 300 Mud van het bunder. De prijs, die de opkoopers besteden, is *f* 1,25 het Mud. De Fabrikanten echter hebben zich onder elkander verbonden niet meer dan een gulden voor het Mud te besteden.

* **Smilde, 23 Aug.** Terwijl de knechten van *H. Oldenkamp* hier in de kerk bezig waren, eene steigering te maken, ten einde het schip of koepel der kerk te kunnen verwen, trad een van hen op eene der over de juffers gelegde planken, die in het midden doorbrak, waardoor hij naar beneden viel; maar zich gelukkig aan de juffers vastklemde, tot hij geholpen werd. Was hij van die hoogte, zeker wel 40 voet, naar beneden op de banken gevallen, 't zou een wonder geweest zijn, als hij niet dadelijk was dood gebleven.

* **Appelscha, 24 Aug.** Als een bewijs van vruchtbaarheid diene het volgende; in den tuin van W. v. d. Hoop alhier heeft men een aardappelstam gerooid, waaraan 46 aardappelen waren, die het zware gewigt van 4½ halve Ned. ponden hadden. — In den tuin van den heer *P. Schaaf* mede alhier staat een appelboom, welke wit is van bloei; de vrucht van de eerste bloei dezer boom is reeds bijna volwassen; zoo het weder gunstig bleef, zoude men een tweede vrucht kunnen verwachten.

DE VERTELLER ENZ.

De Peet-oom.

(Vervolg van het vorig no.)

„Het schijnt wel, dat gij u verbeeldt, dat gij slechts uw naam behoeft te noemen, om dadelijk binnengelaten te worden," zeide Chottart op spotachtigen toon.

„Dat juist niet," antwoordde Julien, „maar ik hoop wel, dat gij mij de middelen aan de hand zult doen, om Zijne Eminentie te kunnen spreken."

„O, dat is eenvoudig genoeg. Gij moet maar een gehoor verzoeken."

„Wel, Pierre, dat is nu al te erg. Ik kom u als vriend verzoeken mij eene dienst te bewijzen, en gij drijft den spot met mij."

„Omdat ik niets anders kan doen, jongenlief."

„Niets? Is het dan zoo onmogelijk den kardinaal te zien te krijgen?"

„Ten eenemale onmogelijk. Ik, zijn eerste kok, die toch zeker tot zijn persoon behoor, daar ik voor zijn eten zorg — ik zelf, heb hem nog nooit gezien."

„Hoe is dat mogelijk?"

„Het is zoo; zelfs nu bereid ik zijne chocolade."

„O, is de chocolade voor den kardinaal?" zei Julien, in den zilveren kop ziende, die op de kagchel stond.

„Ik giet de chocolade in dien kop, en dan komt een knecht haar weghalen; maar zelfs die brengt ze niet verder dan de voorkamer, waar de kamerdienaar ze overneemt en naar binnen draagt."

„Dus is de kamerdienaar de eenige die den kardinaal nadert?"

„Ja wel. Maar daar luidt de bel!"

Oogenblikkelijk vulde nu Piere Chottart den kop, plaatste dien op een zilveren presenteerblad en ging toen in eene andere kamer, om een met goud gestikt servet te krijgen. Oogenblikkelijk had Julien een besluit genomen. Hij liep naar de deur, waardoor de kok verdwenen was, sloot die, nam het blad, ijlde den trap op en verscheidene gangen door, en kwam in eene groote voorzaal. Nu opende hij de deur die zich het digtst bij hem bevond, en toevallig was dit juist de regte, want na een oogenblik bevond hij zich tegenover den kardinaal.

Deze zat druk te schrijven; hij zag op en was niet weinig verwonderd, toen hij den jongman ontwaarde zonder de liverei van zijn huis.

„Wie zijt gij? Waar komt gij van daan? Wat wilt gij?" vroeg de kardinaal met dat italiaansch accent dat hem immer bijbleef.

„Is waarachtig zijne Eminentie!" zei Julien, terwijl hij de chocolade bijna liet vallen; „dan ben ik gered! Goeden avond peet!"

De kardinaal stond op en ging naar de schel.

„O gij herinnert u mij niet meer?" zei Julien lagchend. Hoe zoudt gij dat ook kunnen doen? Gij hebt mij sedert 1625 niet gezien."

„Wat? sedert 1625? herhaalde Mazarin, die nu begon te gelooven dat hij een waanzinnige voor zich zag. „Wat verlangt gij eigenlijk?"

„Ha het verwondert mij, dat gij het niet raadt; zeide de jongman, vrolijk in de handen klappende. „Ik ben de zoon der oude mama Noirand!" — De kardinaal scheen zich te bedenken. — Herinnert gij u madame Noirand van Grenoble niet meer? Gij woondet bij haar in, toen gij nog kapitein waart en hebt haar zoon uw naam gegeven."

„Ja, daar herinner ik mij wel iets van. Maar die zoon."

„Ben ik!" riep Julien, vrolijk lagchend. „Julien Noirand van Grenoble. Zoodra ik vernam, dat gij de kapitein Giuliano waart, ijlde ik hierheen, om het u te zeggen. Ik hoop dat gij gezond zijt, peet?"

Er lag iets in de vreugde en de vrijmoedige hartelijkheid van den jongeling, dat den kardinaal vermaakte en beviel. Hij vroeg hem op welken grond hij zich voor zijn peetkind hield, en verlangde toen, de bewijzen te zien. Julien overhandigde hem zijn doopcéel en het schimpschrift. De kardinaal doorlas dit laatste geheel zonder dat zijne trekken zich bewogen. Eindelijk zag hij op en zeide. „Gij schijnt wel zeer blijde te zijn, dat gij uw peet gevonden hebt?"

„O buitengewoon. Zoo gij nu maar eens wist, hoe erg ik er aan toe ben!"

„Ei," zei de kardinaal, „dan gaat 't u zeker niet goed?"

„'t Kan niet slechter gaan," antwoordde Julien.

„Dus hebt gij mij zeker opgezocht in de hoop, dat ik u zou helpen?

„Ik wist wel, dat gij, die Frankrijk zoo dikwijls gered hebt, een armen jongen als ik, wel zoudt kunnen helpen.

De kardinaal lachte over den vleijenden inhoud van dit gezegde, en dit boezemde Julien meer moed in. Hij deelde den kardinaal zijne betrekking tot Roullard mee, alsook zijn wensch

* **Wezup, 24 Aug.** Ook van hier kan men melden, dat een der honden, die zooveel vee vernield hebben, is gezien, en wel door den knecht van *R. Dolfing*, het is een grijze hond; de knecht is er zeer angstig voor geworden.

* Hier is eene groote hoeveelheid wild; vooral zijn de hazen hier menigvuldig: daar zij schade aan de veldvruchten toebrengen, was het te wenschen, dat hier in den jagttijd jagers kwamen en permissie-billeten aanvroegen, daar zich hier geene jagers bevinden.

* **Meppel, 24 Aug.** Door den Gemeente-Raad alhier is de rekening en verantwoording der gemeente fondsen over 1853 gearresteerd in ontvang op *f* 41.781.95 en in uitgaaf op *f* 41.771.41.

— Een jeugdig onderwijzer alhier, bezitter van den 2den onderwijzersrang, is voornemens om ten spoedigsten van hier naar de Kaap-kolonie te vertrekken, ten einde in de Oranje-Vrijstaat of Oranje-rivier-staat als onderwijzer geplaatst te worden, vanwaar dezer dagen zulke gunstige berigten zijn ontvangen.

— De heer *Bähler* rigt alhier op het langoed Rechteren nog eene tweede konijnenfokkerij op groote schaal op; hij heeft daartoe reeds 59 Brabandsche ras-konijnen ontvangen.

— Het verscheurend dier, dat in de laatste dagen in verschillende hoenderhokken alhier was gebroken, gelijk in dit blad is vermeld, is ontdekt en afgemaakt: het was een hond, die in een hol in den grond verborgen was, van waar hij 's nachts op roof uitging; door een list heeft men hem in een strik gevangen en dadelijk opgehangen.

RAADSVERGADERINGEN.

Hoogeveen, 24 Aug. In de op j.l. dingsdag alhier gehoudene Raadsvergadering is het nieuwbenoemde Raadslid, de heer *H. C. Schellens* op verzoek van den Voorzitter door den Secretaris ter Raadzaal binnengeleid, daarop als zoodanig beëedigd, en vervolgens door den Voorzitter met eene korte doch kernachtige aanspraak met deze zijne benoeming gefeliciteerd, waarop de benoemde zijnen dank betuigde en zitting heeft genomen.

Hierna zijn gelezen twee ingekomene resolutien, als eene van H.H. Gedeputeerde Staten van dit gewest, houdende kennisgeving dat alnog op nieuw de beslissing omtrent de gemeentelijke begrooting voor 1854 tot den 3 October is verdaagd en een besluit van den heer Commissaris des Konings in dit gewest, houdende, onder mededeeling der benoeming van zekeren *H. van Vliet*, Sergeant bij de 5de comp., 3de bat., 7de reg. Infanterie, tot tweeden Veldwachter dezer gemeente, standplaats hebbende in het Hollandsche Veld, uitnoodiging, om alsnog de bezoldiging voor dien ambtenaar op de begrooting uit te trekken. Waarna besloten is het eerstgenoemde stuk voor informatie aan te nemen, en laatstgemeld besluit in handen eener Commissie te stellen, waartoe door den Voorzitter zijn benoemd de heeren *Steenbergen*, *de Vries*, *van der Wolde*, *Winkel* en *de Jong*, om daarna in eene volgende op aanstaanden dingsdag te houden vergadering te beslissen.

INGEZONDEN STUKKEN.

Mijnheer de Redacteur!

In het vorig nummer heb ik met belangstelling gelezen het ingezonden stuk over het houden van eene drijfjagt, ten einde de vernielende honden, welke de landlieden zooveel onrust veroorzaken, af te maken.

Ik geloof met den inzender, dat dit een afdoend middel zou zijn, om eens van die dieren verlost te worden, want het is anders bijna ondoenlijk om ze in de magt te krijgen, uit den aard der zaak verschijnen ze niet dan op afgelegene plaatsen en zijn verdwenen als men op de plaats van hunne vernielingen komt.

Ik kan dan ook verzekeren, dat men in Drenthes Oostelijk gedeelte verlangend de oogen naar Assen rigt, of van daar niet eene aanschrijving tot het houden van zoodanige jagt komt opdagen; men begrijpt toch, dat de oproeping daartoe van het Provinciaal Bestuur moet uitgaan, daar de kring, welke bezet moet worden, meerdere gemeenten insluit, en men in de gemeenten reeds nu met huivering tot afzonderlijke jagten overgaat, omdat men niet weet, of men niet, door met een geweer in het veld te verschijnen, beboetbaar is volgens de jagtwet.

Velen hopen zeer, dat ons Provinciaal bestuur spoedig krachtige maatregelen neme; de ingezetenen der geplaagde dorpen en gehuchten zien er met verlangen naar uit en willen er gaarne toe medewerken.

Zoo zulk eene jagt niet *mag* of *kan* gehouden worden, om redenen, die ik niet weet, zou ik in overweging geven, om eene premie op het hoofd of liever den kop van ieder der vernielende dieren te zetten, b.v. van *f* 50-„ tot *f* 100-„, hetzij van wege het Provinciaal bestuur, hetzij van wege de betrokken gemeenten, en om degenen, die deze premie willen verdienen, permissie-billetten te geven tot het jagen op schadelijke gedierte. Deze maatregel is echter niet zoo afdoende als eene algemeene jagt.

Maar dat er ten minste iets gebeure, om den landman weder veiligheid voor zijn vee te bezorgen en hem van angst en onrust te verlossen.

Uw bestendige lezer,
B.

Correspondentie.

X *Uit Coevorden verzoekt ons te melden, dat de uit Dalen gemelde fautive aanhaling van het stoctemeel te Schoonebeek door de ambtenaren van W. niet naar den zin van den Commies N. was; dat deze er zich zelfs tegen had verzet, als zijnes inziens strijdende tegen wet en billijkheid, dat deze echter door den ander (zijnde chef)er toe was genoodzaakt.*

X *Zegt hiervan overtuigd te zijn.*

ADVERTENTIEN.

VIJF-EN-TWINTIG-JARIGE
HUWELIJKS-VEREENIGING
VAN:
JACOB SIMONS DE ROO,
EN
GEERTRUIDA GRAWERS.
COEVORDEN, 21 Augustus 1854.

Bevallen van eene DOCHTER P. DIPHOORN, Echtgenoote van
J. B. F. H. REBENSCHEIJDT.
ZWARTSLUIS, 21 Aug. 1854.

Het Bestuur der Drentsche PREDIKANTEN-VEREENIGING heeft de eer, de leden dier Vereeniging uit te noodigen tot de **negende gewone vergadering**, te houden op Donderdag den 7 September e. k. des voormiddags te 10 ure, te Assen in het Logement van den heer SOMER.
MEPPEL den 24 Augustus 1854.
Namens het Bestuur voornoemd:
A. W. KAMP, Scriba.

O. PETRI te *Rotterdam*, heeft verzonden:
HEINRICH ZSCHOKKE'S
STICHTELIJKE UREN.
DERDE DRUK.
430 pag. Gr. 8°, prijs . . . . . f 1.-

HARDDRAVERIJ

TE HOOGEVEEN
Op Woensdag den 30 Augustus 1854, van wege eenige Heeren Liefhebbers, bij
R. van TRAPPEN.
PRIJS: Een brillant **Zilveren TABAKSKOMFOOR.**
PREMIE: Een **dito TAFELSCHEL.**
Alle Paarden worden toegelaten, ook die prijzen en premien gewonnen hebben mits ten genoegen van de Directie.
Aangifte en keuring der Paarden des namiddags om een uur, en rijding om 2 uur.

HOOFDBESTUUR
VAN HET
METALEN KRUIS.
Heeren BURGEMEESTEREN, BESTUURDERS der Afdeelingen en verdere PARTICULIERE HOUDERS van LIJSTEN voor het in 1856 op te rigten **GEDENKTEEKEN**, worden, onder voorloopige dankzegging voor betoonde hulp, beleefdelijk verzocht, volgens aankondiging van 17 *Julij l.l.*, die LIJSTEN op 31 Augustus te *sluiten*, en daarna met het BEDRAG op te zenden aan den Penningmeester Mr. J. H. BURLAGE te *AMSTERDAM*, *liefst vóór* 15 *September e.k.*
Om het Fonds niet noodeloos te bezwaren, gelieven de Heeren afzenders zich zooveel doenlijk te *combineren*, en, waar zulks kosteloos te krijgen is, het bedrag over te maken in *papier op Amsterdam.*
In 't welligt latere belang der INSCHRIJVERS, zal 't het Hoofdbestuur aangenaam zijn, de NAMEN op de Lijsten zoo duidelijk mogelijk uitgedrukt te zien, met verzoek aan de Heeren afzenders, om „*van die namen en verder niet*", zooveel nog doenlijk is, *afschrift* te houden.
'S GRAVENHAGE, 24 Augustus 1854.
Namens het Hoofdbestuur van de Vereeniging
HET METALEN KRUIS:
BURLAGE.

Mr. J. C. VAN SLOOTEN, Notaris te Veendam, zal ten verzoeke van de Heeren VOOGDEN van het Geertruid Gasthuis te Groningen, ten huize van den Logementhouder R. L. RIJKENS te Wildervank, op **Zaturdag den 9 September 1854, des avonds te 7 uur, PUBLIEK voor den tijd van zes achtereenvolgende jaren VERHUREN:**

Eene
BOERENBEHUIZING
met plus minus **20 bunder GROEN- en BOUWLAND**, staande en gelegen te Gieterveen, Gemeente Gieten.

VEEPRIJZEN.

Groningen, 22 Aug. Runderen heden pl. m. 60 aangevoerd, de handel was buitengewoon flaauw, ten gevolge waarvan de prijzen eenigzins zijn gedaald. Vette runderen verkocht tegen vorige prijzen, beste kalfkoeijen van *f* 125 tot *f* 145, en mindere soorten van *f* 95 tot ruim *f* 120; melkkoeijen van *f* 70 tot 110, *f* 115 en een enkele hooger. Jongvee niet ter markt en stieren slechts drie, welke zijn verkocht. Van kalveren een gewone aanvoer en prijzen als voren. Schapen tegen de 200 aangevoerd en gingen nog al gretig van de hand, vette van *f* 13 tot *f* 17, *f* 17,50 à *f* 18; weideschapen van *f* 8.75 tot *f* 13.25; lammeren van *f* 5.50 tot ruim *f* 7. Van varkens was heden weinig aanvoer, doch goede verkoop, tegen de prijzen van heden acht dagen.

BURGERLIJKE STAND.

ASSEN, 18—25 Aug. *Ber.* J. G. Hunse, geb. Fleddorus, van z. — *Overl.* J. G. Jansen, wed., 86 j.; W. R. Buirema, wed., 81 j., 7 m. en 14 d., K. van Engen, ml. gesl. 9 m. en 15 d.

MARKTBERIGTEN.

GRONINGEN, 25 Aug.

Tarwe, Jarige	70	N.pd.	*f* 00.00	Boekweit, zand	65	N.pd.	*f*		6.80
„ N. Oml.	68	„	„ 12.15	„ „	67	„	„		7.10
dito.	70	„	„ 12.75	„ veen	64	„	„		6.30
„ „ Old.	68	„	„ 12.00	„ „	66	„	„		6.70
„ „ „	70	„	„ 12.60	Paardeboonen. .			*f*	6.75 à	8.00
Rogge, N. Inl.	66	„	„ 8.20	Groene Erwten.			„	00.00 à	00.00
„ „ „	68	„	„ 8.60	Graauwe „			„	00.00 à	00.00
„ „ „	70	„	„ 9.10	Koolzaad . . .			*f*	10.50 à	12.00
Haver, N. dikke	40	„	„ 4.00	Gort, grove .			„	9.00 à	10.00
„ „	48	„	„ 4.80	Gort, parel ,			„	12.25 à	13.50
„ Voer	36	„	„ 3.80	Olie, raap per vat				36.50 à	00.00
„ „	40	„	„ 4.20	Raapkoeken.				à	00.00
„ Zwarte	36	„	„ 3.80	Lijnkoeken				00.00 à	00.00
„ „	40	„	„ 4.20	Boter ¼ ton. . . .				00.00 à	00.00
Garst, N. wint.	54	„	„ 4.70	Boter ⅛ „				à	00.00
„ „ „	56	„	„ 5.00						
„ „ zomer	58	„	„ 5.15						
„ „ knob.	60	„	„ 5.10						

De handel was heden van weinig beteekenis, benoodigden hebben over 't geheel vorige prijzen ingewilligd. — Zaden, aanvoer ongeveer 400 last puike soorten, goed prijshoudend.

ASSEN, 24 Aug. Rogge *f* 8,25, *f* 8,00, *f* 7,50. Boekweit *f* 6,75, 6,50, *f* 0.00. Boter 80 a 00 ct. het N. ℔. Aardappelen *f* 0,00, *f* 0,00. Prijs van het Roggebrood *f* 0,62 de 6 N. ℔.

HOOGEVEEN, 22 Aug. Rogge *f* 7,65. Boekweit *f* 7,37⁵. Haver *f* 4,25; Honig per pond *f* „.00; Boter het N. pd. *f* 0,75. Zetting *f* 0,57.

COEVORDEN, 21 Aug. Rogge *f* 7,00. Boekweit *f* 6,50. Boter p. N. ℔ 60 ct. Zetting *f* 0,00.

MEPPEL, 24 Aug. Rogge *f* 7,75 a *f* 8,40. Boekweit *f* 7,30, *f* 7,75. Boter 1½ N. pd. *f* 1,20 a *f* 1,32⁵. Boter per ⅛ vat *f* 16,00 a *f* 18,50.

AMSTERDAM, 23 Aug. TARWE tot ruim vorige prijzen, met eenigen handel ter consumtie; 128 ℔ oude bonte Poolsche *f* 450; 127, 128 ℔ dito *f* 440, 443; 130 ℔ jarige dito *f* 460; 127 ℔ mindere dito *f* 420, 125 ℔ nieuwe bonte dito *f* 415; 130 ℔ oude Rostocker *f* 430, 129 ℔ Pommer *f* 425; 123 ℔ Vriesche *f* 375 aan de Zaan. — ROGGE. Nieuwe Archangel lager, andere soorten tot vorige prijzen; 119 ℔ nieuwe Pruissische *f* 252; 128 ℔ Pommer *f* 290; 122 ℔ nieuwe Holsteinsche *f* 258; 119 ℔ jarige Petersb. *f* 268; 118 ℔ nieuwe Archangel *f* 243; 116 ℔ jarige dito *f* 255; 115 ℔ oude Gedroogde *f* 253. — GARST en HAVER zonder handel. — BOEKWEIT prijshoudend; 112 ℔ Holsteinsche *f* 202; 121 ℔ dito *f* 219. — KOOLZAAD dadelijk prijshoudend; op termijn £ ½ hooger, op 9 vaten Olie dadelijk £ 65; in Sept. £ 65½; April £ 66½. — LIJNZAAD zonder handel. — RAAPOLIE prijshoudend; op 6w. *f* 39¼; Vliegend *f* 38, 1o Sept. en Oct. *f* 37⅛, ¾, Nov. en Dec. *f* 37⅞; Mei *f* 38, 37⅞. — LIJNOLIE dadelijk in een doen, op levering flaauw; op 6w. *f* 39¼; Vlieg. *f* 38; 1o. Sept. *f* 37¾, ½; Oct. *f* 37½; Nov. *f* 37¼; Dec. *f* 37. — HENNEPOLIE op 6w. *f* 41½; Vliegend *f* 40¼. — RAAPKOEKEN per 1040 stuks *f* 78 a 84. — LIJNKOEKEN per 104 stuks *f* 11½ a 14. — MOUTWIJN *f* 21½ per vat contant met belangrijken handel. — JENEVER 10o % Amst. proef *f* 26 a 26½ per vat contant.

PRIJSCOURANT DER EFFECTEN.
AMSTERDAM, 24 Aug. 1854.

			GEBLEVEN.				GEBLEVEN.
Nederl. W. S.	2½	pct.	60⁷⁄₁₆	*Polen*, Oblig.	4	pct.	69¼
„ „	3	„	72³⁄₁₆	*Spanje*. Oblig.	1	„	17¹¹⁄₁₆
„ „	4	„	90½	Obligatiën	3	„	36¾
Amort. Synd.	3½	„		Binnenl.	3	„	31
Handelm.	4½	„		Amortisable			
O. I. Leening	4	„		Bewijz. Coup.			4¹³⁄₁₆
Aand. Holl. Spoorw.			70	*Oostenrijk*,			
Aand. Rijn Sp.	4½	„		Oblig. Goll	5	„	
Haarl. Meer	5	„		„ „	4	„	
Rusl. Ob. Hope	5	„	101½	„ Metal.	5	„	68⅞
Dito 1828/29	5	„	101½	„ „ N.	5	„	78¾
Cert. 1831/33	5	„	84	„ „	2½	„	35⁵⁄₁₆
Dito 1840	4	„		*Belgie*, Cert.	2½	„	
Dito Stieglitz	4	„		Rothschild	2½	„	48¹⁵⁄₁₆
Ins. in Assign.	6	„		*Portug.*, Oblig.	3	„	36⅛
Cert. van dito	5	„		„	4		
				Amerika Bank-Act			

om diens nicht te huwen, doch verzweeg de oorzaak van den twist.

„Nu," zei de kardinaal, zijne handen op Juliens schouder leggende, „wanhoop niet, *poverino*, ik zal wel zien, wat er voor u te doen is."

„O, peet! stamelde Julien, buiten zich zelven van vreugde. „Vooreerst moogt gij niet langer winkeljongen zijn."

„Dat wil ik ook niet, peet."

„Gij moogt hier blijven en het opzigt over mijn zilverwerk houden.

„Dat zal ik doen, peet.

„Maar loon krijgt gij niet."

„Neen, peet."

„Gij moet u een hofkleed aanschaffen."

„Dat zal ik doen, peet."

„Gij kunt wonen, waar gij wilt."

„Dank u, peet."

„En daar ik u onder mijne bescherming denk te nemen, sta ik u een buitengewoon voorregt toe."

„Een voor egt?"

„Ja, ik geef u verlof, mij in ieders bijzijn peet te noemen."

Julien zag den kardinaal zeer verbaasd aan, doch deze herhaalde het en voegde er bij, dat hij hoopte, dat Julien zich die gunst waardig zou maken. Daarna zeide hij hem, dat hij zich kon verwijderen en den volgenden morgen in hofkostuum zich bij zijn *lever* mogt laten vinden.

Men zal zich gemakkelijk de teleurstelling van onzen held begrijpen. Wat had hij gewonnen? Woning, kleeding, kost, alles moest hij zelfs betalen en toch al zijn tijd den kardinaal wijden, waarvoor hij slechts in ruiling de eer had hem peet te noemen. Nu had hij maar liever nooit ontdekt, dat kapitein Giuliano kardinaal Mazarin was. Het ware beter geweest, zoo hij zich Roullard weder tot vriend gemaakt of ergens anders werk gezocht had. Zoo dacht hij er over. Maar dat was hem nu verboden, en hij had dikwijls gehoord, dat sommige lieden, die zich aan het geringere vergrijpen dan ongehoorzaamheid tegen den kardinaal hadden schuldig gemaakt, in de bastille geworpen en daar omgekomen waren. Hij moest zich dus wel in zijn lot schikken. Met een bedrukt gemoed ging hij naar zijn zolderkamertje terug, en wachtte daar het aanbreken van den morgen af. Een hofkleed kocht hij van een man, die om een rekwest in te dienen, uit een landstadje gekomen was en nu een deel zijner garderobe moest verkoopen, om weder terug te kunnen keeren. Deze aankoop maakte een groot gat in de beurs van onzen held, en hij dacht dat het schijnbaar voorkomen van een edelman daarvoor eene slechte schadeloosstelling was. Toen hij de audientie-zaal binnen trad werden aller oogen op hem gerigt, en een ieder scheen zijn buurman te vragen, wie hij toch wel zijn kon. Voor een venster stond de kommandeur van Souvré met den heer Dubois te praten; zij zwegen echter toen hij naderde, en schenen zich te bezinnen, waar zij zijn gezigt meer gezien hadden. Op eens hoorde Julien iemand achter zich zeer verwonderd zeggen. Waarachtig, 'tis Noirand! Hij keerde zich om en stond tegenover Roullard.

„Hoe durft gij het wagen hier te komen?" riep de verbaasde juwelier, „en dat wel in hofcostuum."

„Ik wacht op Zijne Eminentie, even als gij," zei Julien.

„Zoo," zei nu de kommandeur van Souvré, nader bijtredende, „nu herinner ik het mij, dat is de jongman dien gij gisteren hebt weggezonden."

„Een juweliersgezel hier!" riep Dubois. „Dat is toch schande! Wat kan hij van den kardinaal willen?"

„Dat zullen wij weldra vernemen," zei de kommandeur van Souvré, „want daar komt Zijne Eminentie reeds."

De vleugeldeuren werden opengeworpen, en Mazarin trad in het vertrek. Hij maakte eene buiging en bleef hier en daar staan om de verschillende verzoeken als anderszins aan te hooren. Toen hij Julien naderde, begroette hij hem met een vriendelijk lachje, tikte hem zachtkens op de wang, en zeide: „Ha zijt gij daar? Hoe gaat het, *poverino?*"

„Heel goed, peet."

Het woord werkte als een tooverspreuk. Julien had het nauwelijks geuit, toen onder de hovelingen eene merkbare beweging ontstond. Aller oogen waren op hem gerigt, en ieders mond scheen de woorden te herhalen: „Een peetekind van den kardinaal!" Nijd en afgunst teekenden zich op elks gelaat, en Mazarin, die duidelijk de uitwerking zijner politiek bemerkte, wandelde, op Julien's schouder geleund, de kamer rond, sprak zeer vertrouwelijk met hem en vroeg hem voortdurend, welke antwoorden hij op de verschillende rekwesten kon geven. Julien, die niet wist of het scherts dan wel ernst was, antwoordde slechts: „Ja, peet." „Neen, peet." „Zoo als gij wilt, peet," al naar den zin der vraag. En de hovelingen bewonderden zijne tegenwoordigheid van geest, die zij als het gevolg van zijn verstand en oordeel beschouwden. Toen Mazarin zich verwijderde, zeide hij Julien hem in zijn kabinet te komen bezoeken, zoo als hij zoo even had laten roepen.

(*Vervolg en slot hiernaast.*)

GEDRUKT BIJ **GRATAMA**, TE ASSEN.

REDEVOERINGEN, *door den heer* VAN HEIDEN REINESTEIN *uitgesproken in de zitting van de Tweede Kamer der Staten Gen. van* 5 en 7 *dezer, bij gelegenheid van de beraadslagingen over het Reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie.* (*)

Zoo ooit iemand een voorstander geweest is van de afschaffing der slavernij, dan geloof ik mij zelven als zoodanig te mogen tellen. In vroeger en later tijd heb ik deel genomen aan menigvuldige adressen, die te dier zake aan het hooger bestuur zijn ingediend. Ik geloof daardoor reeds eenig bewijs van mijne meening gegeven te hebben, eene meening, waaromtrent ik niet geloof thans in bespiegelingen te moeten treden. Bij al de discussien die ook bij ons reeds over deze zaak hebben plaats gehad, zal ik thans in geene bespiegelingen treden en met uitweidingen over dit belangrijk onderwerp uwe aandacht vermoeijen, maar mij bepalen bij de plegtige verklaring dat ik de afschaffing der slavernij beschouw als eene dure Christenpligt en als eene noodzakelijke behoefte voor den tegenwoordigen tijd.

Ik heb mij verheugd, dat het in der tijd Zijne Majesteit den Koning behaagd heeft eene commissie te benoemen, aan wie de schoone taak is toevertrouwd om deze zaak in alle hare deelen aan een nauwkeurig onderzoek te onderwerpen en daarna zoodanig voorstel te doen als zij zou oirbaar achten. Ik heb het betreurd, dat de werkzaamheden van die commissie niet zooverre waren gevorderd, dat wij thans, bij de behandeling van dit gewigtig wets-ontwerp althans eenigermate met den uitslag harer bemoeijingen waren bekend gemaakt, hetgeen ons bij de onderwerpelijke beraadslaging zoo zeer zou zijn te stade gekomen.

Mijn doel was, nu wij eenmaal deze belangrijke wet, de grondwet voor Nederlandsch Indie, in behandeling nemen, daarin bepaaldelijk en duidelijk het beginsel te doen opnemen, dat de slaven zullen worden vrij verklaard. Zoo als thans het ontwerp luidt wordt de instelling der slavernij gehandhaafd, althans *implicite*, want wij vinden hier de betrekking geregeld tusschen meester en slaaf. Van de afschaffing is hoegenaamd geen sprake.

Gaarne had ik mij tot het door mij beoogd doel vereenigd met het amendement van ons medelid uit Almelo, maar daartegen bestonden bij mij eenige bedenkingen zoo van generalen als van specialen aard.

Wat het eerste betreft, en dit is mij vooral uit zijne zoo even gehoudene rede gebleken, er is reeds tusschen ons verschil van gevoelen aanwezig ten opzigte van het al of niet afscheiden der quaestie van de afschaffing der slavernij in de Oost en die in de West. De geachte spreker uit Almelo beschouwt die als onderling geheel verschillende zaken en wil ze als zoodanig reeds op zich zelve en afgescheiden behandelen; ik voor mij daarentegen geloof, dat ze *semel ac simul* behooren te worden geregeld. In beide wereldstreken staat de geldquaestie, de schadevergoeding in de eerste plaats op den voorgrond, en de wijze hoe, hetzij in eens, hetzij bij gedeelten, de afschaffing moet plaats hebben, maar de zaak zelve is voor Oost- en West-Indie tamelijk gelijk en voor de West welligt nog meer wenschelijk en behoefte dan voor de Oost.

De geachte spreker meent dat de opneming van de bepaling zoo als ze in zijn amendement is vervat geen nadeeligen invloed op de West zou uitoefenen. Hij heeft ons ten betooge daarvan herinnerd aan eene dergelijke bepaling in het vorig ontwerp, en hoe, toen die bekend was geworden in de West, dit geens zins een ongunstigen indruk had te weeg gebragt. Maar, Mijne Heeren, ik geloof dat het een groot onderscheid is of zoodanige bepaling in een ontwerp van wet voorkomt, dat welligt weinig, ja zeer weinig bekend wordt, dan of zij in eene wet zelve wordt opgenomen die uitvoering erlangt en uit den aard der zaak volledig en overal bekend wordt. Het kan voorwaar niet anders of bij de spoedige gemeenschap vooral van den tegenwoordigen tijd, bij de steeds toenemende openbaarheid in publieke zaken, of eene *dadelijke* emancipatie in Nederlandsch Oost-Indie alleen, zoude in de West-Indische bezittingen groote gisting, en welligt niet ten onregte, doen geboren worden. Ook ten opzigte van dit vraagpunt, of Oost- en West-Indie ten aanzien der afschaffing van de slavernij gelijk kunnen worden gesteld, doet het mij leed, dat wij de voorlichting der Staatscommissie missen, van die Staatscommissie waaronder zich mannen bevinden, ook hooggeachte medeleden dezer Vergadering, die gedurende hun geheele leven bijkans voor de opheffing der slavernij hebben gestreden.

Een meer speciaal bezwaar is het volgende. Het komt mij voor, dat het amendement van den geachten afgevaardigde uit Almelo eenigzins hinkt op twee gedachten. Aan den eenen kant maakt hij vrij, maar van den anderen kant trekt hij terug wat hij gegeven heeft. Ik weet wel zoo als hij nu en en wel zoo even zijn amendement heeft gewijzigd en uitgebreid, wil hij in de toekomst de kinderen van slavinnen vrijlaten, maar de ouders, de bestaande slaven, wil hij eerst in dat genot der vrijheid doen treden op een onbepaald later tijdstip, wanneer namelijk de schadevergoeding, bij algemeene verordening toe te kennen, zal zijn toegewezen. Van den eenen kant te zeggen zij zijn vrij en van den anderen kant zij zijn het nog niet, dat is naar mijn bescheiden oordeel de zaak uit haar geheel brengen. Men kan dunkt mij vrijheid en het genot van die vrijheid moeijelijk splitsen.

Behalve deze meer algemeene heb ik nog aanmerkingen van specialen aard, en nu vraag ik leveren de bepalingen onderling, in voege bij het amendement van den heer *Hoëvell* opgenomen, ook geen bezwaar op? De geldquaestie is hier wel het voornaamste; hoe kunnen nu de kinderen uit slavinnen geboren vrij verklaard worden op dit oogenblik, met het oog op de schadeloosstelling voor de overige slaven door hem voorgesteld; tenzij voor zoodanige vrijstelling geene schadeloosstelling behoeft te worden verleend, in dat geval heb ik mij bedrogen; maar ik geloof dat wanneer eenmaal, gelijk behoort, schadeloosstelling zal worden gegeven aan de eigenaars van slaven, die worden vrij verklaard, er eveneens schadeloosstelling verschuldigd is wegens de kinderen uit slavinnen geboren; immers toch die slaven zijn aangekocht met het doel dat hare kinderen ook slaven zouden zijn. en wanneer men de eigenaar nu dat *accres* van zijn eigendom ontneemt, dan behoort hij, mijns inziens, daarvoor ook schadeloos gesteld te worden. Wanneer ik in die opvatting dwaal, zal het mij aangenaam zijn door mijn mede-afgevaardigde uit Almelo daarin te worden te regt gewezen.

Nu is er nog een tweede bezwaar: wanneer men bij deze wet dadelijk zekerheid erlangt van schadeloosstelling in ieder geval, zal dit dan niet nadeelig werken op de neiging tot *manumissie* der vrijverklaring van de slaven, 't geen tegenwoordig in Indie gedurig plaats vindt?

Ik geloof dat dit een bezwaar is, dat niet mag worden voorbijgezien.

Eindelijk ligt in het amendement van den afgevaardigde uit Almelo eene algemeene schadeloosstelling opgesloten voor *alle* slaven, die in het genot der vrijheid worden gesteld. Maar ofschoon ik het nu eens ben, dat in het algemeen schadeloosstelling moet worden gegeven, geloof ik toch dat er eene categorie van slaven is, waarvoor dit niet behoeft te gebeuren, slaven die een lastpost zijn voor de eigenaars: bejaarden en gebrekkigen. Wanneer voor dergelijke slaven ook schadeloosstelling zou moeten worden betaald, zou dit mijns inziens te ver gaan. Dit toch zijn zoodanigen die, vrij verklaard en in het bezit van niets hoegenaamd, al dadelijk na hunne vrijverklaring ondersteuning behoeven, die hunne meesters hen moeten geven, zoolang ze slaven zijn.

De bedoeling van mijn amendement is geweest om juist aan de door mij genoemde bezwaren te gemoet komen. Ik heb het beginsel zuiver en intact in de wet willen opnemen, behoudens de nadere bepaling van het tijdstip waarop dat beginsel volledige uitvoering zal krijgen. Ik heb de hoofd-quaestie niet willen praejudiceren, die, zoo als ik de eer had te zeggen, naar mijn oordeel zooveel mogelijk te gelijk met de vrijverklaring der slaven in de West moet worden uitgemaakt.

Nu zal men mij wel tegenvoeren: gij belooft veel, gij spiegelt den slaaf daar eene schoone toekomst voor, maar gij ontneemt hem de hoop weder; wanneer de slaaf het eerste gedeelte van uw amendement leest, zal hij zich verheugen en uitroepen, „ik ben vrij!" maar als hij dan het tweede gedeelte leest, zal hij weder moeten zeggen: „neen ik ben toch niet vrij." Ik erken dat dit een bezwaar is, maar het is onmogelijk dat geheel op te heffen zoolang het eene onmogelijkheid blijft om in deze wet de voorwaarden der vrijverklaring in haren geheelen omvang te regelen. En het zoude naar het mij voorkomt veel bedenkelijker zijn eene bepaling in de wet te schrijven, die men later wegens gebrek aan middelen niet zou kunnen uitvoeren. Ik geloof evenwel, dat wij waarborgen genoeg hebben om dat bezwaar niet te veel te doen wegen. Wanneer deze Grondwet voor Indie eenmaal zal zijn ingevoerd, dan hebben wij toch eene verantwoordelijke Regering, die ook verantwoordelijk is voor de uitvoering van *deze* wet. In die verantwoordelijkheid zie ik voor mij een voldoenden waarborg dat de uitvoering der wetsbepaling in voege door mij voorgesteld geene vertraging hoegenaamd, zonder volstrekte noodzaak, zal erlangen. De Regering heeft zelve bij de tijdige uitvoering belang, want geene gelegenheid tot drang en des noods tot interpellatie zal in deze Vergadering te loor gaan, om die uitvoering zoodra immer mogelijk te bevorderen. En is dit zoo, dan heeft mijn amendement evenveel voordeel als dat van den afgevaardigde uit Almelo, en mist het daarentegen het nadeel, dat de zaak uit haar geheel gebragt wordt en de regeling in haar geheel daardoor wordt gepraejudiceerd. Ik zal thans afwachten welke ondersteuning mijn amendement zal mogen te beurt vallen.

---

17 *Aug.* 1854.

Ik moet, ter wegneming van mogelijke verkeerde opvatting, hier mededeelen, dat de verandering, later in mijn amendement gebragt met betrekking tot de emancipatie der kinderen van slavinnen, dadelijk na mijne eerste rede door mij is nedergelegd ten burele van den Voorzitter, vóór de redevoeringen, gehouden door de heeren *van Lynden* en *Sloet*.

Na deze voorafgaande mededeeling, zal ik een paar punten, tegen mijn amendement aangevoerd, opnemen.

In de eerste plaats is mijn amendement, tot mijn leedwezen aangevallen van eene zijde, waarvan ik dit niet verwacht had, door den heer *van Lynden*, die de voorzigtigheid, waarmede, naar zijn inzien, het amendement gesteld was, heeft besproken op eene wijze, dat ik waarlijk niet weet, welke opvatting daaraan te geven. Het komt mij voor, dat voorzigtigheid wel is aan te raden waar het geldt een zoo belangrijk onderwerp, eene instelling, die eeuwen bestaan heeft en waaraan moeijelijkheden, vooral van finantiëlen aard, verbonden zijn. Die voorzigtigheid mag dan ook niet worden voorbijgezien, wanneer men in de Grondwet van Nederlandsch Indie bepalingen nederschrijft, betreffende een zoo gewigtig beginsel als de afschaffing der slavernij.

Die aanval tegen mijn amendement deed mij te meer leed, daar zij van eene zijde kwam, van welke ik in den regel ondersteuning ondervinden mag, eene ondersteuning, die ik juist van die zijde hoog waardeer, maar zij heeft mij vooral verwonderd, aangezien ik ons geacht medelid uit Arnhem, die met mijne bezwaren tegen het amendement van den heer *van Hoëvell* bekend was, het mijne officieus had medegedeeld, waarmede hij toen scheen ingenomen en zeker van geene bovenmatige voorzigtigheid gesproken heeft. Het bevreemdt mij daarom te meer, dat hij nu beweerd heeft, dat dit mijn amendement zelfs hen konde bevredigen, die niets wilden, en de geheele afschaffing der slavernij wilden achterwege laten. Ik vertrouw dan ook, dat ik zijne woorden, althans zeker zijne bedoeling, verkeerd heb opgevat.

Wat den heer *Sloet* betreft, deze heeft op zijne gewone, komisch-ironische wijze mijn amendement bestreden. Hij heeft in de eerste plaats eene vergelijking gemaakt. In het algemeen nu geldt de regel: *omnis comparatio claudicat.*" Maar vooral is de vergelijking vrij zonderling die hij gemaakt heeft met de kanalisatie van Drenthe. Het is, zegt hij, als of men zeide: Drenthe zal worden gekanaliseerd, en dadelijk daarop: Drenthe zal *niet* worden gekanaliseerd. Maar hoe kan hij nu die kanalisatie, waarvoor alles is voorbereid, waaraan alleen eenige honderd poldergasten ontbreken, om het werk uit te voeren, vergelijken met het hoogst gewigtig onderwerp dat het hier geldt, waar eene Staatscommissie door den Koning benoemd is, om het onderwerp nauwgezet te onderzoeken en deswege uitvoerig verslag uit te brengen, die reeds geruimen tijd werkzaam is geweest en zoovele moeijelijkheden schijnt ondervonden te hebben, dat zelfs in het verschiet nog geen resultaat daarvan bekend is. Die comparatie kan dus niet opgaan. Maar gesteld, zij ging op, dan nog is het opnemen van het beginsel, in voege door mij voorgesteld, niet zoo *geheel* onbeteekenend en weinig afdoende als de heer *Sloet* zulks heeft voorgesteld. Ik stel mij bij voorbeeld voor, dat in eene wetsvoordragt betreffende werken van algemeen nut eene bepaling voorkwam, luidende: de werken van het Zwolsche diep worden door het Gouvernement in onderhoud overgenomen; de tijd wanneer en de wijze waarop zullen nader bij Koninklijk besluit worden geregeld. Ik geloof, dat die spreker daarmede dan zeer te vreden zou zijn, en dat hij voorzeker niet zou zeggen: gij geeft met de eene hand wat gij met de andere wegneemt. Deze vergelijking gaat dus geenszins op.

Wat de *arrière pensée* betreft, waarop de geachte spreker heeft gedoeld, ik verklaar, dat ik noch binnen noch buiten deze Kamer, bij de behandeling van publieke zaken, ooit eenige *arrière pensée* gekoesterd heb. Ik laat die *arrière pensée* dan ook geheel voor zijne rekening en werp de blaam daarvan op hem terug.

Nu zeggen sommigen, dat mijn amendement nagenoeg overeenkomt met dat van den heer *van Hoëvell*. Ik wenschte, dat dit het geval ware, want dan zou ik nu reeds mijn amendement hebben ingetrokken. Kan de geachte spreker uit Almelo mij overtuigen, dat er geen verschil tusschen beide bestaat, ik ben bereid het mijne terug te nemen. Ik begeer volstrekt niet afbreuk te doen aan zijn amendement. Maar ik geloof, dat er wel degelijk een groot onderscheid bestaat. Vooreerst stelt zijn amendement de schadevergoeding algemeen en ten andere de vrijlating op eens. Mijn amendement daarentegen laat de wijze van vrijlating geheel aan nadere regeling over, hetzij dat ze in eens plaats hebbe, hetzij dat men, in den geest als door den president der Staatscommissie den heer *Baud* gesproken is, trapsgewijze die vrijlating tot stand brenge bij gedeelten, bij wijze van uitloting of hoe ook geraden worde geoordeeld.

Het kan toch inderdaad bedenkelijk zijn een zoo aanmerkelijk aantal personen in Oost-Indie eensklaps aan hun eigen lot over te laten; wij hebben den geachten spreker uit Alkmaar nog zooeven op al het gevaar, daaraan verbonden, zien wijzen. Nu heb ik voorgesteld, dat de wijze *waarop* zal worden vrijgelaten, later zal worden geregeld; dit laat alles in het midden en daardoor zal men naar goedvinden en op de meest gepaste wijze de zaak kunnen tot stand brengen.

Wat nu betreft de nadere regeling der voorwaarden, die woorden sluiten volstrekt niet uit, dat er tegemoetkoming en schadeloosstelling aan de eigenaars zal worden gegeven; integendeel, welke voorwaarden zou men anders bedoelen kunnen dan juist de vergoeding aan de meesters te geven? Ik geloof, dat de heer *Rochussen* die duidelijke bedoeling van mijn amendement in dezen verkeerd heeft opgevat. Hoezeer ik in den regel tegemoetkoming wil verleenen, kan ik echter niet goedkeuren eene zoo algemeene schadeloosstelling, als door den afgevaardigde uit Almelo (den heer *van Hoëvell*) wordt voorgesteld, want ik heb reeds vroeger opgemerkt, en ook de spreker uit Alkmaar heeft daarop gewezen, dat er slaven zijn, die als een lastpost voor de eigenaars moeten worden aangemerkt. Ik acht het onraadzaam en ondoelmatig, om voor zulke slaven schadeloosstelling toe te kennen, want de eigenaars moesten veeleer bijpassen, om van zulke lieden ontslagen te worden. Er is mij een voorbeeld bekend, dat ik u wensch mede te deelen, uit de vele voorbeelden, die daarvan bestaan. Eenige jaren geleden had op eenmaal de manumissie in Oost-Indie plaats van een 30 of 40tal slaven; die vrijgelatenen stonden nu op straat en wat moesten zij aanvangen? Men was genoodzaakt om eenige middelen bij elkander te brengen, ten einde op eenigerlei wijze in hun onderhoud te voorzien. Dit geschiedde, en van de zijde der Regering en door inschrijving van particulieren werd eene kleine som, ongeveer *f* 50-, per hoofd, bij elkander gebragt, waarvoor eene loods werd aangekocht, waar zij zich vooreerst vestigden. Dit eene voorbeeld uit velen kan ten bewijze strekken, dat zoodanige invalide slaven meermalen lasten zijn voor de eigenaars, terwijl zij zeker een lastpost zullen worden voor hen, die ze overnemen.

Er is dus ook in dit opzigt wel degelijk verschil tusschen den spreker uit Almelo en mij, want hij verlangt directe vrijlating tegen schadeloosstelling, terwijl ik daarentegen de mogelijkheid wil openstellen van eene vrijlating, die trapsgewijze en voorzigtig zal geschieden, terwijl bij de algemeene verordening zal worden geregeld, of er al dan niet en in welk geval schadeloosstelling zal worden gegeven en of de eigenaar,

---

(*) De heer *van Heiden* had een amendement voorgesteld, luidende: Tusschen artt. 117 en 118 een nieuw art. 118, luidende als volgt: „De slaven worden vrij verklaard. De tijd wanneer en de wijze en voorwaarden waarop worden bij algemeene verordening geregeld."

Art. 118 wordt 119.

Art. 119, nieuw 120, te lezen als volgt: „De regten en verpligtingen der meesters ten aanzien der in Nederlandsch Indie aanwezige slaven, tot op het tijdstip dat de bepaling van art. 118 zal zijn ten uitvoer gelegd, worden bij algemeene verordening geregeld."

die van zijne slaven verlost wordt, ook nog iets zal moeten toegeven. Dit ligt in het begrip van het woord „voorwaarden" opgesloten. Ik herhaal, deze bezwaren bestaan bij mij omtrent het verschil van mijn amendement en dat van den afgevaardigde uit Almelo. Mogt hij deze bezwaren kunnen wegruimen, dan ben ik voor mij genegen, om mijn amendement in te trekken, maar ik geloof niet, dat hij daartoe in staat zal zijn.

Wat nu betreft het bezwaar, dat de tijd, waarop de vrijverklaring zal plaats hebben, volstrekt onbepaald is, en dat dus de algemeene verordening wel onbepaald kan uitblijven, daarop heb ik reeds geantwoord, dat er toch in ons land eene ministerieële verantwoordelijkheid bestaat en dat de Minister dus wel de uitvoering van eene bepaling, als ik voorstel, niet zoude kunnen, ja niet zoude durven achterwege laten. Men heeft als voorbeeld gewezen op de wet op het onderwijs, maar dit argument bewijst, mijns inziens, niet veel. Die wet zal, hoezeer later dan was voorgeschreven, toch wel komen; ik geloof zelfs. dat wij die binnen kort mogen verwachten; wij hebben althans uit den mond van den Minister vernomen, dat hij daarmede zeer ver gevorderd is. Ik geloof dus, dat wanneer men de ministeriële verantwoordelijkheid niet als iets geheel illusoir beschouwt, wij daarin wel eenige waarborgen mogen zien, waardoor wij verzekerd zijn, dat dergelijke bepaling, in de Grondwet voor Nederlandsch Indie opgenomen, op eene redelijke wijze uitvoering zal erlangen, en dat de Regering wel zeer gegronde redenen zal moeten hebben, om eene zaak tegen te houden, die niet alleen is de wensch dezer Kamer en van onze natie, maar ook die van alle beschaafde volkeren.

Voor eene algeheele ter zijde stelling van dit voorschrift, bestaat dus geene vrees, maar daarenboven geloof ik, dat er ook geen zoodanig *periculum in mora* is. Deze instelling bestaat toch sedert eeuwen, en er zijn aan haar bestaan voor Nederlandsch Oost-Indie op verre na niet zoovele bezwaren verbonden als in West-Indie. Daar is de toestand geheel anders, en mogt er sprake komen, om de slavernij daar ook af te schaffen, dan wil ik gaarne medewerken, om dit hoe eer hoe beter, althans zoodra immer mogelijk te doen plaats hebben. Ik kan bijv., volgens hetgeen geloofwaardige personen mij verhaald hebben, niet aannemen, dat de slaven op Banda, die door de perkeniers worden gehouden, in zulk een ongelukkigen toestand zouden verkeeren; integendeel, hunne conditie is daar goed en misschien beter, dan die van menige dienstbode in ons Vaderland. Men heeft mij van eene zeer deskundige zijde verzekerd, dat zij slechts drie à vier dagen per week behoeven te arbeiden, en dat zij het overige van den tijd met visschen doorbrengen, ja dat er slaven zijn, die er zelfs *volières* op nahouden. De toestand dier slaven is dus niet zoo treurig, dat men kan beweren, dat er *periculum in mora* bestaat voor de uitvoering der door mij voorgestelde bepaling.

Er is nog eene tweede reden aan te voeren, waarom ik dit mag beweren. Men heeft mij meermalen gezegd, dat de manumissie des slaafs in Oost-Indie als eene *straf* wordt voorgespiegeld. De spreker uit Almelo zal zelf moeten erkennen, dat ik niet geheel verkeerd onderrigt ben, wanneer ik beweer, dat de meesters dikwerf eenen weêrspannigen slaaf dreigen, dat zij hem zullen vrijlaten en hem op het voorbeeld van eenen anderen wijzen, die alzoo vrijgegeven is. In dergelijke gevallen nu smeekt de slaaf in den regel, om slaaf te mogen blijven en niet aan zijn eigen lot te worden prijs gegeven. Hiervan bestaan voorbeelden, die, naar ik meen, wel door leden van deze Vergadering als ooggetuigen zouden kunnen worden bevestigd.

Ik zeg dit nu in geenendeele, om de verdediging van de slavernij op mij te nemen. Dit zou eene zeer verkeerde gevolgtrekking zijn, waartegen ik ten sterkste protesteer. Ik heb deze voorbeelden alleen maar aangevoerd om te bewijzen, dat er geen *periculum in mora* bestaat, en dat men in het belang der zaak met omzigtigheid moet te werk gaan. Ik herhaal tevens, dat ik geheel anders zou spreken en handelen, wanneer er sprake was van onze West-Indische koloniën.

Ik heb met zeer veel genoegen het amendement van ons geacht medelid uit Alkmaar (den heer *Rochussen*) hooren voorstellen; het is mij evenwel onmogelijk mijn gevoelen ten opzigte van dit amendement nu reeds dadelijk te vestigen; ik zal de verdere discussien daarover afwachten en ik zal mijn amendement terugnemen, indien ik met zijn amendement mijn verlangen zie bevredigd. Voorshands doe ik dit niet en blijf ik persisteren bij mijn voorstel. Ik geloof in allen gevalle, dat ik bewezen heb, dat er groot onderscheid bestaat tusschen mijn amendement en dat van onzen ambtgenoot uit Almelo (den heer *van Hoëvell*). Ik zal intusschen zijn nader antwoord afwachten.

Redevoering, *uitgesproken door den heer Mr. L. Graaf van HEIDEN REINESTEIN, bij de opening van het IXe Landhuishoudkundig-Congres.*

Eene zware taak is mij heden opgelegd, om als Voorzitter van het IXe Landhuishoudkundig Congres op te treden en dat Congres op dit oogenblik te openen; eene taak te moeijelijker voor mij, naar mate ik bijna nooit een der vorige Congressen heb kunnen bijwonen, en daardoor genoegzaam vreemd ben gebleven aan het gewigtige werk, dat ons wacht.

Maar die taak, is zij moeijelijk en moet de spreker veel van uwe welwillendheid verwachten, zij is te aangenamer, zij is voor mij onvergetelijk, nu ik die bijeenkomst zie opgeluisterd door de hooge tegenwoordigheid van onzen hoogstgeëeerbiedigden Koning, die zich door de eigenaardige zorgen der Regering niet heeft laten weerhouden, ons Congres met Zijne tegenwoordigheid te vereeren. Ik zoude voorzeker een groot gedeelte mijner rede aan den geliefden Vorst moeten wijden, ware het niet, dat het ons allen, en mij in het bijzonder, bekend is, hoe ongaarne Zijne Majesteit in Zijne kiesheid uiterlijke betuigingen van lof en eere aanhoort.

Ik ben alzoo gedrongen het innig gevoel dat mij, en zeker velen onzer, op dit plegtig oogenblik bezielt, te onderdrukken; een gevoel dat mijne zwakke taal niet naar waarde vermag te schetsen, maar dat, vertrouw ik, door den geliefden Vorst niettemin op deszelfs volle waarde zal worden gewaardeerd.

En nu, hooggevierde Koning! gij luisterrijke vrouwenschaar, wier tegenwoordigheid wij allen op hoogen prijs stellen, en gij geachte medeleden, mannen der wetenschap, mannen der kunst, mannen der practische ervaring, welkom aan deze plaats, hartelijk welkom! wordt u toegeroepen, door mij niet alleen, maar door zoovelen die gij hier om u ziet vereenigd, en die met mij, door innige gehechtheid aan dit gewest verbonden, den dag, die thans is aangebroken, voor het algemeen zoo belangrijk, voor Drenthe in het bijzonder zoo gewigtig, den schoonen dag van heden, met verlangen hebben aan de kim verwacht.

Voor *het algemeen* belangrijk; of mag men niet teregt dat karakter toekennen aan eene inrigting, die zich, op het voetspoor van ware vooruitgang, ontwikkeling ten doel stelt van kennis en van practische wetenschap, en, door die beiden, van algemeene welvaart.

Ik weet het, daar zijn er velen, daar zijn er welligt ook in deze vergadering, die het nut der Congressen voor het algemeen belang zullen betwisten, en naar wier oordeel, zeldzaam zoo ooit eenige nuttige uitkomsten door dezelve zullen worden verkregen. Daar zijn er velen, die vooroordeelen koesteren tegen soortgelijke vereenigingen en ook daarom derzelver nut ontkennen. Maar, hooggeachte medeleden, ook bij de erkentenis dat op onze Congressen veel wordt behandeld, waarvan weinig of niets overblijft, vele schoonklinkende theoriën verkondigd, die de toets der practijk niet kunnen doorstaan; bij die erkentenis zelfs, is het belang der zaak onbetwistbaar. Wanneer onder zoovele punten, die behandeld worden, ook maar één overblijft dat gewigt heeft en in de toepassing voordeel aanbrengt, dan reeds is de inrigting belangrijk te noemen; maar ik ga verder; wanneer men zelfs mogt willen toegeven, waartoe wel niemand zal komen, dat de uitkomsten der Congressen zonder éénig blijvend nut waren, ook dan nog zoude de vereeniging van zoovele mannen, bekend of beroemd door ervaring, door wetenschap of door geleerdheid, op zich zelve reeds voldoende vruchten dragen, maar de verbroedering bovenal van zoons van hetzelfde vaderland, in meer afgelegene streken van hetzelve, kan niet anders dan gunstig werken, om de overblijfselen allengskens te doen verdwijnen van *provincialismus* en onderlinge onverschilligheid, zoo niet naijver, het gevolg van ons vroeger staatkundig bestaan en van onze vroegere staatkundige betrekkingen, maar die zoo verderfelijk steeds hebben gewerkt op de bronnen van *algemeene* welvaart, die alleen ruimer vloeijen, naar mate het verband vaster en inniger is tusschen de verschillende deelen van het groot geheel. Die verbroedering nu, hooggeachte medeleden, bestaat, zij neemt toe en wordt door bijeenkomsten als de onze in hooge mate bevorderd. Zij breide zich steeds meer en meer uit, en ware zij ook de eenige vrucht der Congressen, dan nog mag de uitkomst gezegend heeten, en is alleen daardoor het belang der zaak geregtvaardigd.

Maar voor Drenthe in het bijzonder heeft de dag van heden eene hooge waarde. Het gewest, waarin gij u bevindt, was voor nog niet vele jaren geleden, bij slechts weinige onzer landgenooten anders dan op de kaart bekend. Men zag alleen op het getal der bevolking, men waande zich eene landstreek, waar op een zeer klein getal inwoners, weinig meer dan turf of heide te vinden was, en terwijl men de verborgen waarde van beide niet kende, had die mindere bekendheid *miskenning* ten gevolge.

Gelukkig echter, driewerf gelukkig! bleef ook vooruitgang in deze niet achterwege, het belang om voor alles zijn land te kennen won meer en meer veld, de zucht om bij het onzekere, dat vreemde ondernemingen veelal opleveren, kapitalen in het vaderland zelve te plaatsen, deed naar meer afgelegene gewesten van dat vaderland belangstellend de oogen wenden, en zoo werd ook Drenthe weldra een gunstiger verschiet geopend, en vloeiden van uit het rijke Holland kapitalen derwaarts, waarvan de vruchten zich met steeds klimmenden spoed zullen doen zien.

Wanneer wij de eigenaardige gesteldheid van Drenthe nagaan, dan zien wij, ja van de eene zijde onmetelijke veenen, schijnbaar doode gronden, hier en daar met turven bezet, van de andere zijde onafzienbare heidevelden, betrekkelijk tot de groote oppervlakte zéér weinig woningen, zeer weinig bebouwd land en gevolgelijk zeer weinige bewoners. De oppervlakkige beschouwer rigt zijn oordeel naar dat uitwendig schraal, dor en ledig uitzien, maar het geldt ook hier de vernuftige opmerking van den grooten staathuishoudkundige *F. Bastiat* in zijn werkje *ce qu'on voit et ce qu'on ne voit pas:* hij ziet de schatten, die onder dien dorren bodem liggen verborgen, hij kent ze niet. De vreemdeling vooral, die aan exploitatie van lage veenen gewoon, daar alles tot water en poelen ziet verkeeren, doorziet het niet hoe die hooge veenen eerst schatten aan brandstof afwerpen, en daarna tot kultuur gebragt, in weelderige en vruchtbare landerijen worden herschapen. Evenmin doorgrondt hij de innerlijke waarde der meeste heidevelden, die duizenden en honderdduizenden lasten steen in derzelver schoot bevatten, en waar slechts behoefte aan kanalen is, om die steen te kunnen afvoeren, en hetzij door aanvoer van mest of wel door stalvoedering of op andere wijze aan die heidevelden hetzelfde vruchtbaar aanzien te geven, waarvan men de voorproef zien kan aan de zoogenaamde esschen, bouwlanden rondom de dorpen gelegen, voor de behoeften van derzelver inwoners in de vroegste tijden aan de heidevelden ontwoekerd, die tevens tot korenschuur der stad Groningen verstrekten, en die vooral in de laatste jaren aanmerkelijk uitgebreid, sedert het meer en meer toenemen der bevolking, de meerdere behoefte aan bouwland in zoo ruime mate heeft doen gevoelen en vooral op grootere of kleinere schaal belangrijke landontginningen heeft doen ontstaan.

Ik zeide straks, dat het tijdstip der snelle vooruitgang ook voor Drenthe was aangebroken, en inderdaad, dit is het geval. Vooreerst en bovenal door de aangevangen Kanalisatie door het belangrijkste gedeelte van dit gewest, en vervolgens door de talrijke markte-scheidingen, die, sedert dat het vooroordeel der meeste landlieden tegen die scheidingen heeft opgehouden en hunne gehechtheid aan voorouderlijke instellingen voor milder beginselen heeft plaats gemaakt, van jaar tot jaar in getal zijn toegenomen, zoodat alleen in de laatste vijftien jaren van de 121 in 1839 bestaande marken in Drenthe, met eene oppervlakte van ruim 115,261 bunders, 45 zijn verdeeld geworden, metende ruim 42,960 bunders.

De verbazende invloed, die een en ander op de ontwikkeling der welvaart in de Provincie gehad heeft, is blijkbaar uit de vergelijking van den staat van zaken van voor 15 jaren, met dien van den huidigen dag. Het zij mij daarom vergund, u slechts op zeer enkele cijfers te wijzen, die de uitkomsten zoo duidelijk doen zien.

Zoo zijn ruim *drie duizend* bunders in dat tijdsverloop alleen ontgonnen en tot cultuur gebragt. De bevolking is van 72,486 zielen, die zij in 1840 bedroeg, tot 83,389, zonder inbegrip der bevolking in de Kolonie der Maatschappij van Weldadigheid, geklommen.

Het getal runderen, op de jaarmarkten in 1837 aangevoerd, bedroeg, volgens officiële bescheiden, 17.000 stuks; in 1853 daarentegen, ondanks het voor den handel zoo schadelijk werkend Reglement in het naburig Groningen op de wering der longziekte, 25,200

Ik zal mij tot deze weinige cijfers bepalen, er alleen bijvoegende, dat eene vergelijking tusschen het getal andere voorwerpen in 1838 en nu aanwezig, als: trekpaarden, vaartuigen en wat dies meer zij, volkomen dezelfde uitkomsten oplevert, en dat bijna overal eene vermeerdering van 25 tot 50 procent wordt waargenomen.

Die vooruitgang heeft ook ten gevolge, dat men in Drenthe weinig eigenlijke armoede kent, zooals schier overal elders zich voordoet, en geen wonder, want de waarde van den turf, onbewerkt, is gering; buiten de belasting, is de prijs voor het grootst gedeelte arbeidsloon. Veelmeer evenwel is zulks het geval met den steen, waar zich bijna alles in arbeidsloon oplost, waarvan men zich een duidelijk denkbeeld kan vormen, zoodra men weet, dat het last verbrijzelde kijen berekend tegen eene koopwaarde van *zes* gulden, nagenoeg *vier* gulden en vijfenzeventig cents aan arbeidsloon beloopt; en nu make een ieder de gevolgtrekking, wanneer ik hier bijvoeg, dat mij in dit gewest eene Gemeente meer van nabij bekend is, waar in de laatste twaalf jaren voor de schier ongeloofelijke som van nagenoeg vijfendertig duizend gulden aan keijen geëxploiteerd is, bijna uitsluitend in de verdeelde marktegronden dier gemeente opgedolven, in dezelve verbrijzeld, aan het water aangevoerd en ten dienste der Macadamwegen in de Provincie Groningen opgekocht en uitgevoerd. Onder die *f* 35,000 nu is zeker *f* 25.000 aan zuiver verdiend arbeidsloon. En welke heerlijke uitkomsten zijn nu in een niet ver verwijderd verschiet te verwachten, wanneer eens de nu aangevangene kanalisatie zal zijn voltooid en de ruimste gelegenheid tot af- en aanvoer geöpend.

En wilt ge u met eigene oogen overtuigen, verplaatst u met mij te midden der uitgestrekte veenen in het Zuiden der Provincie of wel op het onafzienbare Ellertsveld; vervolgt dan uwe reis naar het bloeijende *Hoogeveen* of wel naar de Koloniën van Weldadigheid met hare uitgestrekte ontginningen. Bedenkt dan, dat die bloeijende Kolonien, die vruchtbare dreven, ook eens en nog niet lang geleden, hetzelfde dorre, hezelfde schrale uitzigt opleverden. Bedenkt dan daarbij, dat het bloeijende, welvarende Assen, waar gij u thans bevindt, voor ruim twee eeuwen, eene plaats was, waar men slechts drie nederige won[...] aantrof, en waar toen de ernstige toonen van de kloosterklok [...] geloovige zusters naar het altaar riep.

Gij ziet dan levendig voor u, wat Drenthe was, wat Drent[...] is, en de gevolgtrekking ligt voor u, wat Drenthe worden ka[...] en worden zal.

Ja, hooggeachte medeleden, ik draag de innigste, de heilig[...] overtuiging bij mij, en mogt zij door de uitkomsten worden b[...] waarheid! dat eenmaal, al zijn wij allen hier nu tegenwoordi[...] van het tooneel der wereld verdwenen, al is zelfs het tegenwoo[...]dig geslacht voorbijgegaan, dat eenmaal, zeg ik, het schijnba[...] geringe en dikwerf miskende Drenthe eene schoone parel zal wo[r-]den aan Neêrlands kroon.

Maar, ik heb misschien reeds te lang misbruik gemaakt va[n] uwe welwillende aandacht, door uit te weiden over bijzonderheden, die uitsluitend dit gewest betreffen en aan velen uwer reed[s] bekend zijn; maar ik heb daartoe vrijheid gevonden in de mindere bekendheid van zoovele anderen met de waarlijk speciale toestand dezer Provincie, en, mag ik het zoo uitdrukken, van de miskenning die daarvan dikwijls het gevolg is geweest en nog is. Ik heb mij daarom ook alleen tot het landhuishoudkundige en de statistiek bepaald en voorbedachtelijk vermeden, om historische herinneringen aan te halen, waartoe ook Drenthe ruime stof aanbiedt en teruggetreden op den weg der grijze oudheid, die ook hare bewonderenswaardige en zigtbare herinneringen hier heeft nagelaten, welke de verbazing van den stillen aanschouwer opwekken, en, terwijl dusverre niemand in staat is geweest, zich van derzelver ontstaan een juist denkbeeld te vormen, luide verkondigen, dat ook van af de vroegste tijden, het gewest waarin gij u bevindt, eene belangrijke stelling heeft behouden, en het tooneel opgeleverd, waarop reeds in ver vervlogene eeuwen, belangrijke tafereelen zijn afgespeeld, en waar de nazaat, naijverig op zelfstandigheid en eigen bestaan, het maatschappelijk verdrag zegent, dat hem dat zelfstandig bestaan verzekert, en geve God! voor het vervolg verzekeren moge.

Wij vleijen ons, hooggeachte medeleden! dat gij u den tijd, die het verblijf in deze streken u aanbiedt, zult ten nutte maken, om u met eigene oogen te overtuigen van den toestand en den staat van zaken, die ik de vrijheid heb genomen te schetsen. Gij zult ook welligt hier en daar op vooroordeelen stuiten en op gebreken, die de beoefening van den landbouw ook in dit gewest in zich bevat. De wijze van bebouwing, vooral de mestbereiding en de zorg om spaarzaam op te bergen, wat daartoe noodig is, waaraan toch bij zoovele woeste gronden zoo groote behoefte bestaat en wat intusschen te dikwijls zorgeloos verloren gaat. Dit alles laat misschien veel te wenschen over, maar veel is het gevolg van vooroordeelen, die reeds bij velen zijn verminderd en die ik mij vleijen durf, dat spoedig geheel zullen worden uitgeroeid. Daartoe voorzeker is eene bijeenkomst als deze een voortreffelijk middel. Zij geeft de overtuiging, dat de beoefening van den landbouw niet meer, zooals vroeger, uitsluitend aan éénе klasse van ingezetenen toebehoort, maar zich allengskens door alle standen heeft verspreid. Zij geeft de overtuiging, dat de practische landbouw alléén niet voldoende is, maar dat wetenschap en praktijk ook in deze hand aan hand behooren te gaan, en dat eenige kennis van Natuurkunde, Geologie en Chemie schier onontbeerlijk zijn, om die voordeelen van den landbouw te kunnen genieten en dezelve die vruchten te zien afwerpen, die, onder Gods hoogen zegen, bij eene behoorlijke toepassing van de theoriën, de meest voordeelige resultaten opleveren.

In dit opzigt geniet vooral Drenthe een groot voorregt, door hare naburige ligging aan Groningen, waar zich de gelegenheid heeft opgedaan, om theoretisch onderwijs te genieten op eene zeer voldoende en betrekkelijk weinig kostbare wijze, die de *landhuishoudkundige school* steeds meer en meer op hare juiste waarde doet schatten. Dank zij hiervoor openlijk toegebragt aan den man, die in de eerste plaats onvermoeide zorg aan de oprigting en ontwikkeling dier school heeft gewijd, den man wiens tegenwoordigheid op dit Congres wij hoogelijk waarderen, benevens die van hen, die zoo waardiglijk en op zoo doelmatige wijze nevens hem die school regelen en besturen.

Dit onderwerp, hooggeachte medeleden! brengt mij als van zelve op eene der meest belangrijke inrigtingen in ons vaderland en voornamelijk in deze Provincie gevestigd; ik bedoel de kolonien der Maatschappij van Weldadigheid, welke steeds het onderwerp zijn en blijven van zulke uiteenloopende beschouwingen, terwijl velen met het oog op het onvolmaakte, dat alle menschelijke instellingen, en dus ook deze aankleeft, het nut wel eens voorbijzien, dat bij eene zuinige en doeltreffende administratie en cultuur van deze inrigting is te wachten, en de wijze waarop zij welligt door uitbreiding en verbetering, uit een staathuishoudkundig oogpunt beschouwd, zoude kunnen worden dienstbaar gemaakt aan fnuiking of voorkoming van armoede, op een oogenblik, dat de zaak van het pauperismus zoovelen bezorgd maakt en naar middelen van verbetering doet uitzien, waarom wij ook met belangstelling het zuster-congres hebben zien oprigten, gisteren en eergisteren te Groningen gehouden, en hetwelk deszelfs aanwezen verschuldigd is aan de ijverige pogingen van het bestuur der algemeene vereeniging tegen het pauperismus sedert weinige jaren bestaande en die de geschriften over het pauperisme reeds met vele belangrijke mededeelingen en opmerkingen verrijkt heeft. Wij wenschen dat zuster-congres hartelijk rijke vruchten van haren hoogst belangrijken arbeid.

En de koloniën nu, waarvan ik sprak, die gisteren reeds met zoo veel belangstelling door onzen geliefden Koning zijn waargenomen, een bezoek aan dezelve wordt u, gelijk zulks ook reeds bij ons programma geschied is, ten sterksten aanbevolen. Zoowel het hoofdbestuur als bovenal onder hetzelve de hoogstverdienstelijke man, aan wien de directie is opgedragen, heeft zich welwillend bereid verklaard en bereids door eene hoogstbelangrijke beschrijving getoond, om u alle zoodanige aanwijzingen te doen en inlichtingen te geven als het belang der zaak zoo ruimschoots verdient.

En nu, hooggeachte medeleden, zijn de hulpmiddelen in Drenthe uit den aard der zaak voor als nog minder rijk dan elders, hartelijkheid en gulheid zijn eigenschappen, waarop dit gewest roem durft dragen, en wij hopen en vertrouwen, dat deze roem door uwe korte ondervinding zal worden bevestigd.

Wij brengen intusschen hulde aan allen, die hebben bijgedragen om aan dit Congres luister bij te zetten; in de eerste plaats aan onzen geliefden Koning, voor de vorstelijke door hem uitgeloofde premiën, die onder de tentoongestelde werktuigen zulk eene schitterende plaats bekleeden, en die ons een vernieuwd blijk geven van de werkdadige belangstelling, die telkens door Z. M. wordt aan den dag gelegd, waar het de begunstiging van landbouw en landhuishoudkunde geldt.

Ook het Stedelijk Bestuur van Assen mag niet met stilzwijgen worden voorbij gegaan, een bestuur dat betrekkelijk zoo mildelijk heeft bijgedragen, om te trachten ook dit Congres te doen zijn, wat het wezen moest.

De talrijke hier opgekomene schare van het schoone geslacht, zij onze erkentelijdheid toegebragt voor hare opkomst aan deze plaats, en meerdere volmaking daardoor van dat, wat zonder hare tegenwoordigheid alleen daarom steeds onvolmaakt moest blijven.

Eindelijk gevoel ik mijne verpligting, om, op het voorbeeld van vorige Congressen, de leer der kortheid te betrachten en mijne rede te sluiten.

Alvorens echter zij het mij vergund, Sire! met slechts een paar woorden U. M. mijnen en onzer aller hartelijken dank te betuigen voor de hooge eer, aan het IXe Landhuishoudkundig Congres bewezen. Het meer afgelegene Drenthe vooral had zich met die eer naauwelijks durven vleijen, nu echter zal dezelve hoogst aangename herinneringen achter laten, herinneringen van vreugde! herinneringen van genot! De juichtoonen van Assens burgerij, waarvan wij gisteren en heden getuigen waren, vinden weerklank in onze harten. Wij roemen in den 28sten Junij 1854, en was het een derde Willem van Oranje, die Neêrlands roem handhaafde, zijnen scepter zwaaide over het magtige Albion en de roemrijke Oranjevaan plante aan de weelderige boorden van de Teems, een andere derde Willem is het, die de innigste belangen van het dierbaar vaderland weet te waarderen en de roem van dat vaderland, even als zijn doorluchtige voorzaat, weet en zal weten te handhaven, waar het die roem mogt gelden. De Koning der Koningen, op wiens verbond de groote Zwijger zich eenmaal zoo treffend mogt beroepen, spare daarbij U. M. en blijve haar leidsman, haar behoeder; de leidsman en behoeder van het doorluchtig stamhuis van Oranje!

Zijn zegen ruste ook op onzen arbeid.

Ik open dit IXe Landhuishoudkundig Congres.